

Maart 2023

Regie op de Textielketen Handboek voor gemeenten

Uitvoeringsprogramma VANG HHA

VANG

huishoudelijk afval

Inleiding

De Rijksoverheid heeft als doel gesteld om in 2025 30% van het op de markt gebrachte textiel na inzameling te recyclen. In 2030 moet dit 50% zijn. Een tweede doelstelling is om 10% na inzameling te hergebruiken binnen Nederland. In 2030 moet dit 15% zijn, waarna stappen gezet worden naar een volledig circulaire textielketen in 2050. Momenteel komt nog meer dan de helft van het textiel in het restafval terecht.

In de textielketen is een belangrijke rol voor gemeenten weggelegd. Zij zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de gescheiden inzameling van afgedankt textiel. Vanaf 1 juli 2023 geldt de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor textiel. Een UPV betekent dat de producent (degene die het product op de Nederlandse markt brengt) verantwoordelijk wordt gemaakt voor zijn product gedurende de hele levenscyclus van het product, inclusief het afvalbeheer. Gemeenten blijven een zorgplicht voor de inzameling houden.

De wijze van verzamelen heeft een groot effect op de mogelijkheid van hergebruik en recycling van textiel. Vervuiling verstoort de kwaliteit van textielverwerking. Hoe beter de gescheiden inzameling, hoe beter de kwaliteit van het textiel.

Dit handboek biedt informatie over de textielketen en praktische tips voor gemeenten. Hoe wordt textiel ingezameld, gesorteerd, gerecycled en door wie? Welke inzamelmogelijkheden zijn er, hoe kunnen deze optimaal worden ingezet en hoe kan in contracten gestuurd worden richting een circulaire textielketen?

Zo kunnen gemeenten de regie op delen van de textielketen versterken en verbeteren.

Inhoudsopgave

1	Kennis van de textielketen	5
1.1	Waarom is het belangrijk om te sturen op de textielketen?	5
1.2	De Textielketen	7
1.3	Kwantiteit en kwaliteit	13
1.4	Vervuiling en afkeur	14
1.5	Feiten en Fictie	17
2	Instrumenten: Inzamelen	19
2.1	Hoe kunnen gemeenten sturen op inzameling?	19
2.2	Inzamelmiddelen	19
2.3	Transport	22
2.4	Communicatie	23
2.5	Handhaving	25
3	Instrumenten: Verwerking	26
3.1	Hoe kunnen gemeenten sturen op verwerking??	26
3.2	Verwerking en sortering	26
3.3	Sturen op kwaliteit bij aanbesteding	26
3.4	Contracten en contractmanagement	29
3.5	Interne sturing: andere beleidsterreinen en inkoop	30
	Bronnen	32

Leeswijzer

Het handboek 'Regie op de textielketen' bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Kennis van de textielketen

In dit hoofdstuk vindt u informatie over de huidige stand van zaken binnen de textielketen, hoe deze eruit ziet, cijfers en statistieken. Daarnaast wordt er uitgebreid ingegaan op de huidige situatie rondom kwaliteit en vervuiling.

- Hoe ziet de textielketen eruit?
- Hoe werkt de verwerking van textiel en wat gebeurt er daarna mee?
- Welke rol heeft een gemeente binnen de textielketen?

2. Instrumenten voor een goede inzameling

Hier vindt u informatie over hoe te sturen op de kwaliteit van textiel, gefocust op inzameling, transport, communicatie en handhaving.

Aan welke knoppen kan gedraaid worden om te sturen op de kwaliteit van textiel?

- Hoe kan meer textiel gescheiden worden ingezameld?
- Hoe en waardoor wordt ingezameld textiel verontreinigd?
- Hoe kan de kwaliteit worden verbeterd?

3. Instrumenten voor goede verwerking

Hier vindt u informatie over hoe te sturen op de kwaliteit van textiel, gefocust op de verwerking daarvan.

- Hoe stuur je in je aanbesteding aan op kwalitatief hoogwaardige inzameling en sortering?
- Hoe richt je je contractmanagement in?

Doelgroep

Dit handboek is samengesteld voor beleidsmedewerkers die afval en grondstoffenbeleid in hun takenpakket hebben. Daarnaast is het relevant voor medewerkers die betrokken zijn op het gebied van milieu, werkgelegenheid, social return, inkoop en aanbesteding. De inhoud van dit document (opgesteld in 2022) is een momentopname.

1. Kennis van de textielketen

1.1 Waarom is het belangrijk om te sturen op de textielketen?

Om in de toekomst de mensheid te blijven voorzien van noodzakelijke goederen is een fundamenteel andere omgang met grondstoffen nodig. Een economie die voorziet in behoeften zonder het milieu te overbelasten en natuurlijke hulpbronnen uit te putten is daarvoor nodig. Dat lukt alleen in een circulaire economie waarin binnen de draagkracht van de aarde efficiënt wordt omgegaan met producten, materialen en hulpbronnen, zodat toekomstige generaties toegang tot materiële welvaart behouden.

De manier waarop textiel wordt geproduceerd, gebruikt en afgedankt verloopt lineair. Er wordt geproduceerd met behulp van grote hoeveelheden grondstoffen, de textielproducten worden gebruikt en meer dan de helft van het textiel in Nederland wordt via het restafval afgedankt en verbrand. De productie, het gebruik en het afdanken van textiel heeft een grote impact op het milieu.

Wat is de impact van textiel?

De textielindustrie¹ verbruikt op één na meeste water wereldwijd en is verantwoordelijk voor 10% van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Bovendien worden bij de teelt van katoen grote hoeveelheden pesticiden en in de textielindustrie grote hoeveelheden chemicaliën (zoals verfstoffen of PFAS) gebruikt die voor een deel in het milieu terecht komen.

Circa 2,5% van de landoppervlakte van de aarde wordt gebruikt voor de teelt van katoen. Daarop komt 22,5% van het totale insecticidegebruik terecht, en 10% van de pesticiden. Circa 60-70% van de milieubelasting² vindt plaats tijdens de productie van kleding.

Ook tijdens het gebruik wordt het milieu belast door wassen en drogen. Bij het wassen van synthetische kleding komen microplastics vrij. Een deel van deze microplastics komen uiteindelijk in de oceaan terecht. Volgens onderzoek van de Ellen MacArthur Foundation³ zal tussen 2015 en 2050 een totale hoeveelheid van 22 miljoen ton microplastics in de oceaan terecht komen.

In Nederland werd in 2018 305,1 kton textiel⁴ weggegooid, dat is 17,7 kg per inwoner. Het Nederlands restafval bevat 169 kton textiel, dat is 55,4% van het afgedankt textiel, bijna 10 kilo per inwoner per jaar. Een kleine 8 kilo wordt gescheiden ingezameld. Het afdanken via het restafval leidt tot verbranding en heeft zo een negatief effect op het milieu.

Rijkswaterstaat heeft een schatting⁵ gemaakt van de milieuvoordelen van het beter scheiden van textiel. Een 50% reductie van het textielafval levert het volgende op als door hergebruik en recycling nieuwe productie wordt voorkomen:

- 74% minder CO₂ uitstoot
- 69% minder energiegebruik
- 80% minder watergebruik

De textielindustrie⁶ biedt direct en indirect wereldwijd werk aan honderden miljoenen mensen. De werknemers in de wereldwijde textielindustrie zijn niet overal even goed beschermd. Een aantal werknemers in de arbeidsintensieve textielproductie (met name in Azië) kunnen niet rondkomen van hun loon⁷, werken onder slechte omstandigheden zonder zekerheid en komen in aanraking met schadelijke chemicaliën⁸.

1 Ministerie van I&W / KplusV. Fast Fashion onderzoek: vermindering van de negatieve impact. 2020, pagina 13

2 Ministerie van I&W / KplusV. Fast Fashion onderzoek: vermindering van de negatieve impact. 2020, pagina 21

3 Ellen MacArthur Foundation / Circular Fibres Initiative. [A new Textiles Economy: Redesigning fashion's future](#). 2017, pagina 214

4 Rijkswaterstaat – WWL / FFact. [Massabalans textiel 2018](#). 2018, p 17

5 Green Deal inzameling textiel / Vereniging Herwinning Textiel. [Resultaten en bevindingen verduurzaming textielketen 2012- 2015, pagina 8](#)

6 Ellen MacArthur Foundation / Circular Fibres Initiative. [A new Textiles Economy: Redesigning fashion's future](#). 2017, pagina 18

7 OXFAM Australia. [What she makes: Power and Poverty in the Fashion Industry](#). 2017.

8 Sociaal Economische Raad (SER). [Convenant Duurzame Kleding en Textiel](#). 2016.

Beleidsprogramma textiel

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft in het Beleidsprogramma circulair textiel 2020 – 2025⁹ de ambitie opgenomen dat de keten van textiel in 2050 volledig circulair is. Dat betekent dat al het textiel dat we dan in Nederland inzamelen, opnieuw moet worden hergebruikt en gerecycled. Voor 2025 is de doelstelling om 30% recycling te realiseren en in 2030 50% recycling. Daarnaast moet nieuw textiel in 2025 25% gerecycled of duurzaam materiaal bevatten en in 2030 50%. Verder moet van het in Nederland ingezamelde textiel in 2025 10% en in 2030 15% hergebruikt worden binnen Nederland.

In het beleidsprogramma wordt een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) aangekondigd. Inmiddels in het Ontwerpbesluit uitgebreide producentenverantwoordelijkheid textiel gepubliceerd¹⁰. De UPV zal naar alle waarschijnlijkheid halverwege 2023 in werking treden.

Niet al het textiel valt onder de UPV textiel. Het volgende textiel valt wel onder de UPV:

- Consumentenkleding;
- Bedrijfskleding;
- Bedlinnen;
- Tafellinnen
- Huishoudlinnen, bijvoorbeeld handdoeken en theedoeken.

Het volgende valt niet onder de UPV:

- Schoenen, tassen, riemen;
- Onverkochte voorraden bij producenten;
- Retouren aan producenten bij herroeping koop;
- Dekens;
- Vitrages, gordijnen, rolgordijnen;
- Bedspreien;
- Zakken;
- Dekkleden, zeilen, tenten;
- Dweilen, vaatdoeken, poetsdoeken, stofdoeken.

Een deel van het textiel dat niet onder de UPV valt, wordt door gemeenten op basis van de wel-niet lijst¹¹ van Milieu Centraal wel gescheiden ingezameld (bijvoorbeeld schoenen, tassen en riemen).

Producenten moeten op basis van de UPV een passend innamesysteem realiseren voor het textiel dat valt onder de UPV en dat zij op de markt brengen. De UPV doet niet af aan de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk textiel. Het huidige door gemeenten gerealiseerde inzamelsysteem voor textiel zal daarin een grote rol spelen.

Op dit moment is nog niet helemaal duidelijk hoe de UPV in de praktijk zal werken. Hoe de samenwerking tussen producenten en gemeenten er precies uit gaat zien, is onderwerp van overleg. Duidelijk is wel dat producenten op basis van de UPV de volgende doelstellingen moeten realiseren:

In 2025 50% hergebruik of recycling, waarvan:

- Minimaal 20% voorbereiden voor hergebruik;
- Minimaal 10% voorbereiden voor hergebruik in Nederland
- Minimaal 25% van de recycling betreft vezel tot vezel recycling.

In 2030 75% hergebruik of recycling, waarvan:

- Minimaal 25% voorbereiden voor hergebruik;
- Minimaal 15% voorbereiden voor hergebruik in Nederland;
- Minimaal 33% van de recycling betreft vezel tot vezel recycling.

Handboek

Dit handboek wil gemeenten inspireren en van kennis voorzien om zoveel mogelijk kwalitatief goed textiel in te zamelen zodat deze goed gesorteerd, verwerkt en uiteindelijk hergebruikt of gerecycled kan worden. Het handboek bevat informatie en tips en tricks waar gemeenten mee aan de slag kunnen. Bijvoorbeeld hoe in kaart kan worden gebracht waar vervuiling in de gemeente ontstaat. En hoe gemeenten in hun aanbestedingen kunnen sturen op een betere textielinzameling. Hiermee wordt bijgedragen aan de (lokale) creatie van waarde en de transitie naar een circulaire economie.

9 Rijksoverheid. [Bijlage beleidsprogramma circulair textiel 2020- 2025](#). 2019.

10 Rijksoverheid. [Bijlage-2-ontwerpbesluit-uitgebreide-producentenverantwoordelijkheid-textiel](#)

11 <https://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden/kleding-textiel-en-schoenen/#%3A~%3Atext%3DKleding%20en%20schoenen%20die%20je%20nog%20goed%20zijn%2C%20worden%20hergebruikt>

Begrippenlijst

De volgende begrippenlijst wordt voor dit handboek gehanteerd. Het begrip textiel wordt in de volgende paragraaf beschreven.

Begrip	Gehanteerde definitie
Illegale inzameling	Het niet in opdracht van of met instemming van de gemeente inzamelen van textiel.
Herdraagbaar textiel	Kleding en schoeisel dat direct opnieuw gedragen kan worden en waarbij, behalve eventueel wassen, er geen verwerkingshandeling is behalve sorteren. Herdraagbaar textiel wordt voornamelijk vermarkt naar landen over de hele wereld. Een klein gedeelte wordt aangeboden via de kringloopwinkels en andere tweedehandswinkels.
Opschonen	Het controleren op en verwijderen van vervuiling voordat verdere sortering van het textiel plaatsvindt. Dit kan bij de inzameling (huis-aan-huis inzamelen of handlos) of bij de verwerker (bij onderlossende containers).
Grofsorteren	Het sorteren van textiel en schoeisel in zo'n (maximaal) 25 soorten. Dit wordt gedaan door bijvoorbeeld textielinzamelaars die het (ingezamelde) textiel sorteren in enkele categorieën herdraagbaar textiel, ondersoorten en vervuiling. Ook sommige kringloopwinkels sorteren textiel en schoeisel in verschillende categorieën herdraagbaar textiel.

Begrip	Gehanteerde definitie
Fijnsorteren	Het uitsorteren van textiel naar vele fracties. Textiel kan worden uitgesorteerd naar wel 350 fracties. Bijvoorbeeld door uit te sorteren naar grootte (kinderkleding bijvoorbeeld), naar soort (broek, trui, etc.), naar geslacht (heren, dames), naar kleur, naar materiaalsoort (katoen, nylon, etc.) of naar toepassing (poetsindustrie, automobiellindustrie).
Ondersoorten	Het textiel dat na sortering met verlies verkocht wordt, dat wil zeggen waarbij de verkoopprijs lager ligt dan de kosten voor inzameling en sortering. ¹²
Vervuiling	Verzamelnaam voor textiel en niet-textiel dat de sortering en verwerking hindert. Een gedetailleerde uitleg van de verschillende vormen van vervuiling wordt gegeven in paragraaf 1.4.

1.2 De Textielketen

Wat is textiel?

Textiel bestaat uit stoffen die gemaakt zijn van garens en vezels van natuurlijke en synthetische grondstoffen, zoals katoen, wol, polyester en nylon. Textiel wordt gebruikt voor allerlei toepassingen: kleding, huishoudtextiel (lakens, handdoeken), woontextiel (gordijnen), tapijt, meubilair en allerlei technische toepassingen in industrie en landbouw. In dit handboek gaat het primair over het textiel dat consumenten thuis gebruiken als kleding, linnengoed en gordijnen. Via textielbakken wordt ook schoeisel ingezameld.

¹² Dit is de definitie van sorteerdere en inzamelaars. Deze ondersoorten brengen geen geld op, maar bestaan mogelijk uit deels draagbaar en/of recyclebaar textiel.

Er bestaat **geen korte definitie van textiel**.

Het is daarom ook uitdagend om aan inwoners kenbaar te maken wat wel of niet in de textielzak of textielbak mag. Als gemeenten zoveel mogelijk grondstoffen willen recyclen is het goed om een duidelijke lijst te hanteren met de juiste (textiel) grondstoffen ten behoeve van deze recycling.

De praktijk wijst uit dat inwoners textiel op de juiste wijze kunnen afdanken als ze over de juiste informatie beschikken. Het is dan ook belangrijk dat door alle partijen die zich met de inzameling en/of sortering van textiel bezighouden helder, **duidelijk en eenduidig wordt gecommuniceerd**.

Hier gebruiken we de productgroepen die weergegeven worden in de wel-niet lijst van Milieu Centraal¹³:

Dit kan wel in de textielbak...

- Kleding (ook zwembekleding en ondergoed)
- Schoenen
- Gordijnen, vitrage
- Beddengoed: lakens, dekens, slopen, dekbedhoezen
- Handdoeken, theedoeken, tafellakens, servetten, washandjes
- Sokken en kousen
- Accessoires: riemen, tassen, (strop)dassen, hoeden, petten, handschoenen
- Knuffels (schoon)
- Poetsdoeken, voddens en lappen

... maar dit niet

- Vloerbedekking: matten, tapijt (hoort op de milieustraat)
- Matrassen, kussens en dekbedden (hoort op de milieustraat)
- Natte kleding, textiel en schoenen (eerst laten drogen)
- Kleren met verf- of olievlekken (bij het restafval)
- Vulling van kussens of speelgoed; breigaren (bij het restafval)

Deze lijst van Milieu Centraal is gebaseerd op een uitgebreidere lijst van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3, bijlage F.12.3). Vloerbedekking en matrassen worden buiten beschouwing gelaten, deze worden veelal op milieustraten of andere manieren (buiten de textielinzameling om) ingezameld.

In dit handboek richten we ons op textiel dat bij huishoudens vrijkomt, dus niet op bedrijfstextiel en bedrijfskleding. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gescheiden inzameling van deze afvalstroom.

Hoe ziet de textielketen er uit?

De keten van textiel is **complex en internationaal** zowel in de productie-, gebruiks- en recyclefase. Een groot deel van de textielketen is ondoorzichtig, met name in de productiefase, maar ook in de afvalfase. Het is niet altijd duidelijk waar het afgedankte ingezamelde textiel eindigt, zelfs niet voor inzamelaars van het textiel zelf. Er bestaat een aantal mythen over de textielketen, deze worden aan het eind van dit hoofdstuk behandeld.

- Textiel wordt over het algemeen geproduceerd in het buitenland en naar Nederland geëxporteerd. De binnenlandse productie van textiel is zeer beperkt. Via import belandt het overgrote deel van het textiel voor consumenten in de retail, zoals fysieke en online winkels.

13 <https://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden/kleding-textiel-en-schoenen/#%3A-%3Atext%3DKleding%20en%20schoenen%20die%20je%2Cnog%20goed%20zijn%2C%20worden%20hergebruikt>

- Consumenten en bedrijven schaffen het textiel aan en **gebruiken** het. Westerse consumenten kopen gemiddeld 15-20 kledingstukken per jaar, ondergoed en slaapkleding niet meegerekend. Die komen bij de bijna 100 kledingstukken die al in de kast liggen¹⁴.
- **Reparatie.** Reparatie zorgt voor de verlenging van de levensduur van textiel. Dit kan door de consument zelf worden gedaan, door een particuliere winkel of door naaiateliers, repaircafés of circulaire ambachtscentra. Ongeveer 36% van de afgedankte kleding wordt weggedaan omdat het kapot is¹⁵. Ook goede verzorging en het juist wassen van kleding draagt bij aan het verlengen van de levensduur.
- Gemeenten¹⁶ zamelen afgedankt textiel zelf of in samenwerking met een inzamelbedrijf in. **Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de infrastructuur** om textiel in te zamelen en doen dit via onder- of bovengrondse inzamelingscontainers of via zakken aan huis. Deze verantwoordelijkheid blijft, ook als de UPV in werking treedt.
- Sommige gemeenten hebben ook de organisatie van de inzameling aan inzamelbedrijven uitbesteed. Een aantal **grote organisaties**, waaronder ReShare en Sympany - beide charitatieve organisaties - domineren de inzamelmarkt. In sommige gemeenten zamelen ook verenigingen of scholen textiel in als de gemeente dat heeft toegestaan of gecontroleerd wordt dat het herdraagbaar textiel betreft. In dat laatste geval is namelijk geen sprake van afval¹⁷.
- Na inzameling voeren sommige inzamelbedrijven zelf een grove **sortering** uit. Een deel van het textiel wordt door inzamelaars opgeschoond en ongesorteerd in balen verkocht. Andere gemeenten/inzamelaars leveren het ingezameld textiel aan bij sorteerbedrijven die de fijne sortering van het textiel uitvoeren. In Nederland zijn ongeveer tien sorteerbedrijven die het textiel sorteren naar kwaliteit. Deze bedrijven sorteren voor recycling, bedienen verschillende afzetmarkten met herbruikbaar textiel en verwijderen het restafval dat bij de inzameling is meegekomen. Dat laatste restdeel wordt verbrand. De beste kleding is bestemd voor de tweedehandsmarkt. Daarmee verdienen de partijen zoals inzamelaars en sorteerdere hun geld.
- Indien gemeenten de inzameling van textiel overlaten aan inzamelaars, gebeurt dat vaak tegen een vaste kilovergoeding. Gemeenten sluiten een meerjarencontract af met inzamelaars voor de inzameling van textiel, waarin een kilovergoeding wordt afgesproken. Sommige gemeenten laten die kilovergoeding los en kijken binnen de **samenwerking** met inzamelaars naar bijvoorbeeld transparantie, sortering, recycling en duurzame of lokale verwerking.
- Naast de gemeentelijke inzameling wordt ook een gedeelte van het textiel ingezameld door **kringloopwinkels**. Zij spelen in veel gemeenten een rol van belang voor zowel het inzamelen als verkopen van tweedehands textiel aan consumenten. Hiernaast spelen ook organisaties als Swap Shop en platforms als Marktplaats en Vinted een rol in de uitwisseling van tweedehands textiel tussen consumenten.
- Daarnaast zamelen sommige particuliere kledingwinkels textiel in via retourstromen en danken deze samen met onverkochte voorraden af. Grote kledingbedrijven willen volgens het Sectorplan¹⁸ van InRetail en Modint vaker zelf kleding inzamelen. Kledingbedrijven geven bijvoorbeeld

14 NRC (2023). Een kledingkast vol vervuiling. Hoe maak je die groener? Economie Special.

15 NRC (2023). Een kledingkast vol vervuiling. Hoe maak je die groener? Economie Special.

16 <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Achtergronddocument-nov2019-Textiel-als-secundaire-grondstof.pdf>, pagina 5

17 uitspraak Raad van State: ECLI:NL:RVS:2019:543

18 Op weg naar een circulaire keten, vindbaar op: <https://modint.nl/thema/milieu-circulariteit/documenten/26-sectorplan-nederlandse-kleding-en-textielsector>

korting in ruil voor aangeleverd textiel. Winkels mogen momenteel alleen herdraagbaar textiel als retour inzamelen en geen textiel als afval, tenzij ze toestemming van de gemeente hebben. Dit verandert met de UPV voor textiel. De gemeentelijke inzamelsystematiek zal naar alle waarschijnlijkheid dan worden aangevuld met inzameling door winkeliers.

Hoe wordt textiel verwerkt?

Ingezameld textiel kan op drie manieren worden verwerkt.

Hergebruik

Opnieuw dragen van kleding

Een deel van het ingezamelde textiel is herbruikbaar als hetzelfde product. Veel daarvan exporteren sorteerbedrijven naar het buitenland. Daarnaast verkopen kringloopwinkels en mensen onderling herdraagbare kleding.

Recycling

Opnieuw gebruik vezels als grondstof

Textiel dat niet geschikt is voor producthergebruik, kan geschikt zijn voor recycling van het materiaal: het product wordt verknipt of vervezeld en de textielvezels opnieuw gebruikt.

Verbranding

Zodanig vervuild ingezameld textiel wordt verbrand

Het deel van het ingezamelde textiel dat na (voor)sortering zodanig vervuild of niet geschikt blijkt te zijn voor hergebruik of recycling wordt verbrand. Dit geldt ook voor textiel dat via het restafval is afgedankt.

Recycling¹⁹ van textiel gebeurt via remanufacturing en mechanische en chemische recycling.

- **Remanufacturing.** Een deel van het ingezamelde textiel wordt verknipt en vervezeld tot een textielsoort voor een ander gebruik dan het oorspronkelijke product. Als het nieuwe product van lagere kwaliteit is, is er sprake van downcycling. Voorbeelden van producten zijn poetsdoeken en isolatiemateriaal voor auto's of vulling van gestoffeerde meubelen.
- **Mechanische recycling.** Gerecyclede vezels kunnen worden opgewerkt tot gerecyclede garens om nieuw textiel mee te produceren. Het terugwinnen van textielvezels, door de vezels als het ware uit elkaar te trekken, is mechanische recycling. Mechanisch gerecyclede vezels worden met primaire vezels gemengd om voldoende kwaliteit te garanderen wanneer ze worden gebruikt in nieuwe producten.
- **Chemische recycling.** In dit proces wordt het textiel tot nog kleinere delen teruggebracht. Bijvoorbeeld bij chemische recycling van polyester wordt dit afgebroken tot polymeren en wordt er nieuw polyester gemaakt. Chemische recycling is vaak van hogere kwaliteit. De technologieën voor chemische recycling zijn echter nog schaars en op dit moment relatief kostbaar en energie-intensief. Ook zijn er nog technische barrières te overwinnen om te voldoen aan strenge eisen op het gebied van vervuiling en samenstelling van het materiaal. Chemische recycling van katoen werkt heel anders dan chemische recycling van polyester.
- Mechanische en chemische recycling zijn voorbeelden van 'closed loop' recycling omdat ontstane textielgarens en polymeren kunnen worden ingezet voor bijvoorbeeld nieuwe kleding. Deze recycling gebeurt slechts in 1%²⁰ van de gevallen. De afgelopen 10 jaar hebben er grote ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van mechanische en chemische recycling. Partijen die mechanisch recyclen hebben te maken met een beperkte afzetmarkt. Overheden en bedrijven kunnen dit stimuleren door bedrijfskleding circulair in te kopen. Er zijn in Nederland verschillende initiatieven op het gebied van mechanische en chemische recycling.

19 Centraal Planbureau. Textiel als secundaire grondstof. 2019, pagina 6 en 7

20 Ellen MacArthur Foundation / Circular Fibres Initiative. A new Textiles Economy: Redesigning fashion's future. 2017. pagina 20

Frankenhuis textielrecycling is een internationaal opererende onderneming in textiele grondstoffen. Frankenhuis vervezelt verschillende textielstromen waaronder post-consumer kleding en industrieel textiel.

Verscheidene textielstromen worden verwerkt. Het vervezelde textiel wordt verkocht aan producenten die het vervezelde materiaal onder andere gebruiken in de auto-industrie (relatief laagwaardig). Frankenhuis verwerkt ook op een innovatieve wijze die gericht is om te komen tot hoogwaardige textiles-to-textiles recycling. Verdergaande productontwikkeling en innovatie leidt tot het zo hoogwaardig mogelijk opwerken van:

- Post-consumer kleding
- Bedrijfskleding en uniformen (vertrouwelijke vernietiging)
- Productie / industriële restanten, waaronder confectie afval, matrasafval, polyester, polyprop- en viscose stromen
- Bad- en bed-textiel

Wieland Textiles koopt partijen afgedankte kleding op van verschillende organisaties en bedrijven, zoals het Leger des Heils en de eigenaren van de kledingcontainers op straat. De medewerkers in de hal sorteren de kleren eerst uit op soort kledingstuk, waarna collega's de shirts, broeken, blouses en jassen beoordelen op kwaliteit. Een deel van de herdraagbare kleding wordt verkocht aan tweedehandshandelaren in het binnen- en buitenland. Een ander deel is recyclebare kleding. De kledingstukken die te kenmerken zijn als ondersoorten waarvoor geen afzetmarkt is kunnen handmatig worden ingevoerd in de nieuwe sorteertechnologie: FiberSort. Een sorteermachine die de kledingstukken op basis van een infraroodscanner herkent en machinaal verder sorteert. Het tastbare resultaat van de samenwerking is een enorme sorteermachine, de FiberSort-machine, die de Vlaamse machinebouwer Valvan Baling Systems heeft gebouwd bij Wieland Textiles, de enige in zijn soort. Als de machine draait, wordt ze gevoed met bergen oude kledingstukken.

Die bewegingen één voor één onder een infraroodscanner door, waarna ze hun weg vervolgen op een lange lopende band. Met grote regelmaat klinkt er een plof, als weer een kledingstuk met een dot perslucht van de band in het juiste gat wordt geblazen. Per uur sorteert de machine negenhonderd kilogram aan oud textiel uit. 'Daar zit van alles tussen; polyester, katoen, viscose, maar ook blends, zoals half katoen, half polyester', vertelt Hilde van Duijn van Circle Economy, de organisatie die het project coördineerde. "De FiberSort-machine haalt alle soorten nagenoeg foutloos uit elkaar."

Wettelijk kader gemeentelijke textielinzameling

Gemeenten zijn een belangrijke schakel voor circulair textiel, omdat zij op basis van artikel 10.21 van de Wet milieubeheer verantwoordelijk zijn voor de **inzameling van huishoudelijk textiel**. Deze inzameling wordt uitgewerkt in een Afvalstoffenverordening en een uitvoeringsbesluit. Daarin bepaalt de gemeente welke regels gelden voor de inzameling van textiel door de inzameldienst en/of andere partijen.

Ook bij de **gemeentelijk milieustraat** moet textiel gescheiden worden opgeslagen op basis van de Activiteitenregeling milieubeheer, artikel 3.115.

Op basis van artikel 10.47 eerste lid van de Wet milieubeheer moeten inzamelaars textiel dat gescheiden wordt aangeboden, **gescheiden houden** tijdens de inzameling en het vervoer om de verwerking volgens de minimumstandaard niet te frustreren.

De **minimumstandaard** voor de verwerking van ingezameld textiel is volgens LAP3 recycling, bijvoorbeeld door vervezelen om te verwerken tot garen, matrasvulling, materiaal voor geluid of warmte/koude isolatie of geotextiel en het versnijden tot poetsdoek. Hoogwaardiger verwerking dan de minimumstandaard is volgens het LAP toegestaan. Op grond van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen geldt een stortverbod voor gescheiden ingezameld textiel.

De **EU-Kaderrichtlijn afvalstoffen** en de implementatie daarvan in de Nederlandse wetgeving met het Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen zorgt voor verandering op het gebied van textiel. Gemeenten moeten hierdoor per 1 januari 2025 textiel verplicht inzamelen, ook als het niet meer herdraagbaar is. Door de EU-Kaderrichtlijn afvalstoffen is een aanpassing van de Afvalstoffenverordening nodig. Er is hiervoor een nieuw model Afvalstoffenverordening opgesteld²¹.

De EU-Kaderrichtlijn afvalstoffen en het Beleidsprogramma circulair textiel 2020 – 2025 hebben implicaties voor de wijze waarop gemeenten sturen op inzameling. Door de verplichting om textiel in te zamelen en recycledoelstellingen zullen gemeenten mogelijk strakker moeten sturen op de hoeveelheden textiel die ingezameld worden.

Rol van gemeenten

Voor de verwerking van gescheiden ingezameld textiel blijkt het voortraject belangrijk. Met name de kwaliteit bij de inzameling is van groot belang. **Nat en vervuild textiel** is op dit moment niet kostenefficiënt te recyclen. Mogelijk wordt het drogen en/of wassen van nat en vervuild textiel in de toekomst wel een kostenefficiënte recyclingoptie. Hiernaast kost het uitsorteren van zaken die niet bij het textiel horen tijd en geld.

Er zijn een aantal onderdelen van de keten waar gemeenten **geen of beperkte invloed** op hebben. Op de productie en kwaliteit van textiel hebben gemeenten geen invloed, terwijl de kwaliteit van de input van textiel in de keten ook van invloed is op de output van textiel. Omdat gemeenten niet wettelijk verantwoordelijk zijn voor sortering en verwerking van textiel, is de invloed na inzameling beperkt. Toch kunnen gemeenten via aanbestedingen wel sturing geven hierop (zie hoofdstuk 3).

Gemeenten zijn vrij in de keuze hoe zij afgedankt textiel willen inzamelen en afzetten. Daarmee kunnen zij de inzamelsystematiek inrichten op de specifieke kenmerken van de gemeente en de inzameling afstemmen met de andere stromen huishoudelijk

21 <https://vng.nl/brieven/actualisatie-vng-model-afvalstoffenverordening>

22 Rijkswaterstaat – WVL / FFact. [Massabalans textiel 2018](#). 2018, pagina 4

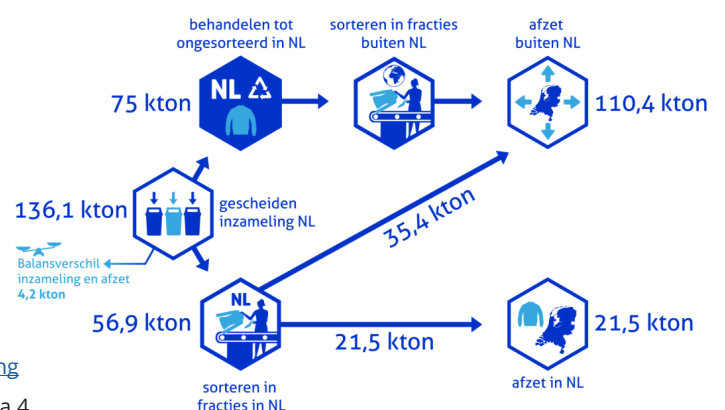
afval. In een landelijke gemeente zal meer ruimte zijn voor een strategische opstelling van bovengrondse containers, of inzameling met zakken, terwijl in sterk stedelijke gemeenten er eerder een noodzaak is om ondergrondse containers te gebruiken. Sommige gemeenten doen de inzameling en/of sortering zelf en andere gemeenten laten het over aan de markt. Sommige gemeenten vinden het belangrijk om sociale werkgelegenheid en lokale kringloop aan de gemeente te binden.

De keuzevrijheid brengt ook met zich mee dat er geen uniforme structuur is voor de inzameling, sortering en verwerking van textiel. Dit heeft voordelen en nadelen. Voordelen zijn dat gemeenten de inzamelmiddelen en hun wensen met de inzameling en sortering kunnen afstemmen op hun eigen situatie. Ook kunnen zij kennis en ervaring delen door methodes, kosten en resultaten te vergelijken. En het biedt mogelijkheden tot samenwerking.

Een nadeel is dat de diversiteit aan methodes van inzamelen en (markt)partijen kan leiden tot een wisselend aanbod in de kwaliteit van textiel. De waarde van het textiel en de mogelijkheid tot hergebruik en recycling wisselt daarmee ook. Per inzamelmiddel zijn wel oplossingen te vinden om de kwaliteit te verbeteren. In hoofdstuk 2 wordt hierop nader ingegaan.

Waar wordt textiel afgezet?

In 2018²² is 84% van het gescheiden ingezamelde textiel buiten Nederland afgezet. Van het herdraagbare textiel blijft 10% (6,2 Kton) in Nederland door verkoop in bijvoorbeeld kringloopwinkels. Van de voor recycling geschikte fracties blijft 4% in Nederland voor afzet voor poetsdoeken en vezelproducten.

Het grootste deel van het in Nederland ingezamelde textiel komt in voornamelijk ongesorteerde vorm bij diverse buitenlandse sorteerbedrijven terecht. Het herdraagbare deel van de ongesorteerde stroom die buiten Nederland is gesorteerd gaat voor de helft naar lokale winkels. Het overige deel gaat naar veel verschillende locaties. Afrika en Oost-Europa zijn de belangrijkste bestemmingen.

De bestemming voor recycling is Europa (poetsdoeken, geperste vezels) en India of Pakistan voor o.a. verdere sortering, vervezeling en verwerking tot garens.

Het textiel dat in Nederland is ingezameld en in het buitenland wordt afgezet bestaat uit tot 53% herdraagbaar textiel (inclusief schoenen). Circa 33% is geschikt voor recycling en een deel daarvan is bestemd voor remanufacturing.

De Massabalans textiel 2018 geeft aan dat 14% (18,6 kton) van het ingezamelde gewicht in de textielbak (textiel en ander afval) uiteindelijk niet als textiel herdraagbaar of recyclebaar is. Het is niet duidelijk welk deel van deze reststroom uit textiel bestaat en welke deel uit ander afval bestaat. Een klein deel van die 14% (bijvoorbeeld plastic zakken waarin textiel is ingeleverd of metaalresten) kan nog gerecycled worden.

1.3 Kwantiteit en kwaliteit

De hoeveelheid afgedankt textiel neemt toe

De totale hoeveelheid²³ afgedankt textiel in Nederland is tussen 2012 en 2018 gestegen met 20% tot 305,1 kton. **Per inwoner komt dit neer op circa 17,7 kg** dat wordt weggegooid.

- Het percentage gescheiden ingezameld textiel per inwoner in Nederland is gestegen: van 43,1% in 2012 tot 44,6% in 2018.
- Per inwoner steeg het gescheiden ingezamelde textiel van 6,6 kg in 2012 naar 7,9 kg in 2018.
- In 2018 belandde 169 kiloton textiel in het Nederlandse restafval.

Het aandeel textiel in het restafval is in de loop der jaren hoger geworden, maar lijkt nu af te nemen.

- In 2000 was het aandeel textiel in het restafval nog 3%.
- In 2019 is het aandeel textiel in het restafval bijna 6%.
- Vanaf 2019 daalt het aandeel weer. Het aandeel was in 2020 4,3%.

Volgens Rijkswaterstaat is **55% van het textiel (exclusief schoenen) in het restafval mogelijk nog geschikt voor hergebruik of recycling.**

Dit handboek baseert zich op de meest recente cijfers in 2021.

Aandeel textiel in het restafval in %

23 Rijkswaterstaat – WV / FFact. Massabalans textiel 2018. 2018, pagina 3

24 Rijkswaterstaat. Samenstelling van het huishoudelijk restafval, sorteeranalyses 2020. 2021, pagina 22

Wat zijn uitdagingen en vraagstukken rondom kwaliteit en vervuiling?

Textielvervuiling in de keten

De Massabalans textiel 2018²⁵ geeft aan dat **14% van het gescheiden ingezamelde textiel uiteindelijk niet herdraagbaar of recyclebaar** is. Deze reststroom bestaat uit vervuiling of uit textiel dat niet herbruikbaar of recyclebaar is. Een deel van die reststroom bestaat uit afval en een deel uit textiel dat bijvoorbeeld nat is en niet meer droogbaar, beschimmeld of sterk vervuild. Textiel kan bijvoorbeeld tijdens transport en/of door het aandrukken met een grijper nat of vervuild raken. De specifieke registratie van deze restfracties blijkt complex en is niet volledig.

Door fast fashion daalt de kwaliteit van textiel

De stijging van het aantal kledingstukken en vooral de daling van de kwaliteit hiervan zet de textielafvalketen onder druk. **Door fast fashion is hergebruik minder vaak mogelijk.** De samenstelling van textielproducten (ook die géén fast fashion items betreffen) staat hoogwaardige recycling in de weg. Uit de marktverkenning bleek ook dat verschillende mixstromen nog niet te recyclen zijn, terwijl er weinig monostromen (1 textielsoort) worden gebruikt.

Steeds grotere rol kringloopwinkels

In steeds meer gemeenten zamelen kringloopwinkels kleding in. Een deel van dat ingezamelde textiel is kwalitatief goed en wordt als tweedehands kleding verkocht. Kringloopwinkels vervullen een belangrijke rol in een meer circulaire textielketen door deze **hoogwaardige stroom kleding een tweede leven te geven.** Het is niet duidelijk of als gevolg hiervan de kwaliteit van het door de gemeente ingezamelde textiel achteruit gaat. Goede afstemming en contact met de kringloopwinkels hierover is van belang. Zeker met de EU-Kaderrichtlijn afvalstoffen in aantocht.

De textielmarkt is niet transparant

Omdat de textielmarkt een **complexe en sterk internationale markt** is, is het boven tafel halen van relevante informatie erg complex. Er is binnen

de markt weinig inzicht wat er met het ingezamelde huishoudelijk textiel gebeurt en of dit circulair wordt toegepast. Er zijn in de keten veel partijen actief, maar onderling wordt er weinig informatie uitgewisseld. Er is geen sprake van prijstransparantie middels een index zoals dit bij oud papier en karton het geval is.

Verschillende gemeentelijke systemen

Gemeenten hebben keuzevrijheid betreffende de inzameling en afzet van textiel. Daarnaast verschilt per gemeente de rol van kringloopwinkels. Hierdoor bestaan verschillen tussen gemeenten in de inzamelsystemen die zij hebben ingericht. Het aanbod in kwaliteit en kwantiteit van textiel kan hierdoor wisselen. **De waarde van het textiel en de mogelijkheid tot hoogwaardig hergebruik en recycling wisselt daarmee ook.**

Veel textiel verdwijnt in het restafval

In Nederland verdween in 2018 circa 169 kton textiel met het restafval in de verbrandingsoven. **Een groot deel van het textiel in het restafval is nog herbruikbaar.** Rijkswaterstaat²⁶ geeft aan dat 55% van het textiel (exclusief schoeisel) in het restafval nog herdraagbaar of bruikbaar voor recycling is. Het textiel moet dan wel gescheiden worden aangeboden. De kwantiteit en kwaliteit van het gescheiden ingezamelde huishoudelijk textiel zou kunnen toenemen als dit bruikbare deel anders ingezameld zou worden.

1.4 Vervuiling en afkeur

Vervuild textiel kan niet (goed) worden gerecycled. Onder vervuiling wordt gerekend:

Textiel- gebonden	Textiel dat vervuild is geraakt met bijvoorbeeld verf- of olieklekken of textiel dat nat is (geworden). Textiel-gebonden vervuiling bestaat uit nat textiel en vies textiel.
Textiel-vreemd	Al het aanwezige afval dat bij het textiel terecht komt maar dat niet uit textiel bestaat (PMD, restafval, GFT-afval, karton, dvd's, boeken, etc.).

25 Rijkswaterstaat – WWL / FFact. Massabalans textiel 2018. 2018, pagina 5

26 Rijkswaterstaat. Samenstelling van het huishoudelijk restafval, sorteeraanlyses 2020. 2021, pagina 22

Proces verstorend	Textiel dat qua omvang of vorm kan leiden tot verstopping van de sorteerband en zo de voortgang van het sorteerproces hindert. Voorbeelden zijn losse gordijnen en losse lakens.
Overig	Textiel waarin andere materialen zijn verwerkt.

Textiel-vreemde vervuiling (Vervuiling tussen het textiel)

De aanwezigheid van andere afvalstromen tussen het textiel is onwenselijk. Deze vervuiling kan leiden tot het vies maken van oorspronkelijk goed textiel. Zeker als de inzameling met behulp van een kraanauto verloopt en er zakken openscheuren of als de inhoud van de container wordt aangedrukt. Door de routes voor de inzameling van textiel niet te lang te maken, kan voorkomen worden dat textiel moet worden aangedrukt om in de container te passen.

Omdat deze vervuiling handmatig moet worden verwijderd, is de handeling **tijdintensief en kostenverhogend**. Textiel-vreemde vervuiling en textiel dat hierdoor besmeurd is geraakt, worden verbrand.

Er zijn verschillende perspectieven op textiel-vreemde vervuiling:

- De markt geeft aan dat veel vervuiling tussen het textiel bestaat uit textiel-vreemde vervuiling en dat dit leidt tot vervuiling van oorspronkelijk textiel. Bronnen van vervuiling zouden anonieme containerlocaties, ondergrondse containers en de toepassing van diftar zijn. De markt is echter niet unaniem in het schatten van percentages van dit soort vervuiling.
- Een aantal sorteeranyses van het materiaal dat door sorteerders als vervuiling wordt aangemerkt, uitgevoerd in opdracht van VANG HHA, laten echter een genuanceerder beeld zien: daar blijkt dat de vervuiling als gevolg van restafval of andere afvalstromen niet heel groot is. Het grootste deel van de vervuiling bestaat uit textiel-gebonden textiel (nat en vies) en ook uit textiel waarin andere materialen zijn verwerkt (dekbedden, kussens e.d.). In de gemeenten waar de sorteeranyses werden uitgevoerd, bestond 75,3% tot 97,3% van de vervuiling uit textiel-gebonden vervuiling.

In de volgende figuur staan de resultaten van twee sorteeranyses weergegeven.

Textiel-gebonden vervuiling (Nat en vies textiel)

Textiel dat vervuild is geraakt met bijvoorbeeld verf- of olievlekken kan niet worden hergebruikt. Dit geldt ook voor nat textiel, omdat in het water makkelijk contaminanten oplossen die bij opdrogen vlekken achterlaten. Bovendien kan nat textiel gaan schimmelen. Het reinigen en drogen van kleding kost tijd, ruimte en energie en dit kan niet snel uit in het hedendaags verdienmodel. **Nat en vies** textiel wordt om deze reden vrijwel altijd als restafval afgevoerd. Nat textiel is zwaarder dan droog textiel, dus in het geval van verbranding is het verwijderen van nat textiel ook relatief duurder.

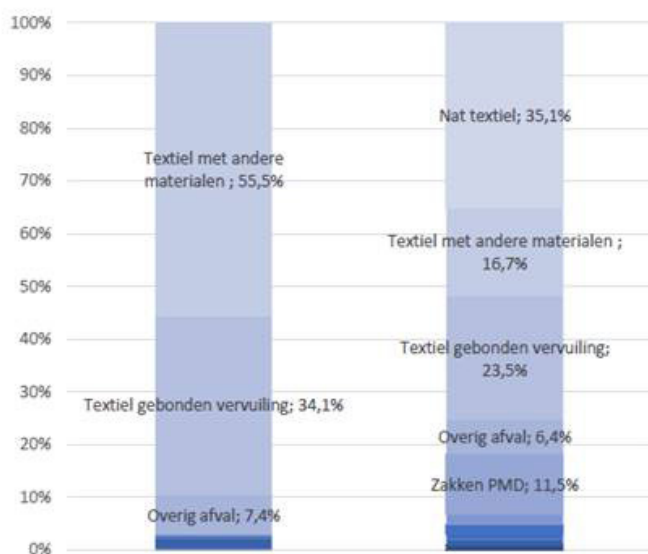
Vies textiel kan ander (schoon) textiel vervuilen en wordt om die reden als restafval afgevoerd.

Nat textiel ontstaat meestal doordat:

- 1) hemelwater in de containers terecht komt;
- 2) zakken langdurig in de regen staan tijdens de inzameling;
- 3) textiel tijdens een regenbui wordt ingezameld
- 4) er geen bescherming is tegen neerslag tijdens de inzameling (rijden met open inzamelwagens);
- 5) het textiel na inzameling onbeschermd wordt gelost en opgeslagen.

Vies textiel kan als zodanig door inwoners worden afgedankt. Daarnaast kan textiel vies worden als vervuilende stromen zoals restafval, gft of plastic verpakkingen in de textielbak worden gegooid (zie hieronder ook 'textiel-vreemde vervuiling'). Textiel kan ook vies worden als bij de inzameling een vieze container op de vrachtwagen wordt gebruikt of als de lading op een vieze vloer wordt gestort.

De linkerkolom betreft de resultaten van een sorteeraanlyse in een weinig stedelijke gemeente met bovengrondse containers. Het totale vervuilingpercentage bij deze steekproef is 10,3%. De rechterkolom geeft de resultaten weer van een sorteeraanlyse van een zeer sterk stedelijke gemeente zonder Diftar met ondergrondse containers, waarbij de vervuiling 19,1% van het totale ingezamelde textiel betreft. De percentages in de kolommen geven aan wat het aandeel van het desbetreffende type vervuiling is op het totale deel vervuiling. Zo is inzichtelijk uit wat voor type vervuiling het verontreinigde deel bestaat.

De resultaten van deze sorteeraanlyses laten zien dat het overgrote deel van de vervuiling bestaat uit:

- nat textiel;
- textiel verbonden met andere materialen;
- textiel gebonden met vervuiling.

Bij verontreiniging van textiel in containers wordt al snel gedacht aan zaken als kadavers, restafvalzakken, verkeerd afval et cetera. Deze resultaten illustreren echter dat het overgrote deel van vervuiling wordt veroorzaakt door textiel dat nat is of waar verontreiniging in gebonden is.

Proces versturende vervuiling (Losliggend groot textiel)

Bij proces versturende vervuiling gaat het om lakens, gordijnen of dekens die bij het textiel horen maar die los worden aangeboden in plaats van conform de aanbiedregel (in een stevige, afgesloten plastic zak).

Textiel wordt op een grote mechanische sorteerbands uitgesorteerd. Het textiel passeert daarbij kleppen, vensters, rollen of uitstekende delen van de machine. Als het groot textiel hiermee in aanraking komt, dan kan het de werking van de sorteerbands hinderen. De bands moet dan worden stopgezet en er gaat tijd verloren aan het vrij maken van de sorteerbands. Vandaar de naam proces versturende vervuiling.

Als groot textiel gebundeld wordt en in een stevige, gesloten plastic zak wordt aangeboden dan is de kans dat het sorteerproces wordt verstoord kleiner.

Overige vervuiling (Samengesteld textiel)

Tot slot kennen we textiel dat stoffen bevat of omvat die niet kunnen worden hergebruikt. Voorbeelden zijn matrassen, dekbedden en kussens. De tijk (de buitenkant van een matras) of hoezen van beddengoed zijn weliswaar van textiel, maar daarin zitten stoffen die geen textiel zijn. In matrassen bijvoorbeeld zit schuim of zitten springveren. Voor matrassen is een apart recyclingsysteem opgezet en bestaat sinds 1 januari 2022 een producentenverantwoordelijkheid. In kussens en dekbedden zit een synthetisch vulmiddel of dons. De meeste partijen in de textielmarkt kunnen deze vulstoffen niet hergebruiken. Uitzonderingen zijn organisaties met een apart donsretour inzamelpunt. Een voorbeeld hiervan is het Nederlandse bedrijf Ducky Dons, zij recyclen dons en zoeken naar gemeenten die dit kunnen leveren. Matrassen, kussens en dekbedden horen niet bij het textiel. Zij bevatten te veel onderdelen die de textielmarkt tegen hoge kosten moet afvoeren. Niet alle inwoners weten dit.

Hoe kan een gemeente vervuiling tegengaan?

- Zorg voor een droge en schone inzamel-middelen. Ondergrondse containers zijn daarbij een aandachtspunt. Inzamelcontainers moeten zo geïnstalleerd worden dat ze volledig waterdicht zijn.
- Zorg ook voor droge en schone inzameling. Voorkom dat textiel wordt aangedrukt of geperst tijdens de inzameling en rijd een niet te lange route. Rijden als het droog is en met een gesloten inzamelwagen helpen bij droge inzameling.

- Met het regelmatig onder de aandacht brengen van de aanbiedregels en de weleniet lijst worden inwoners geïnformeerd dat nat en vies textiel niet in de textielzak of textielbak mag. En dat matrassen, kussens en dekbedden geen textiel zijn maar grof restafval dat op de milieustraat hoort. Afvalcoaches kunnen helpen met de kennisoverdracht aan inwoners.
- Een toegangssysteem op de textielcontainer kan helpen om illegale stort van vervuilende stromen bij het textiel te voorkomen. Het gevoel om gecontroleerd te kunnen worden werkt preventief. Sommige marktpartijen geven aan dat een pasjessysteem ook kan leiden tot minder gebruik van de textielcontainer en dat daardoor minder textiel wordt ingezameld.

weggegooid. Hergebruik is hierdoor minder vaak mogelijk. De samenstelling van textielproducten (ook die géén fast fashion items betreffen) staat hoogwaardige recycling in de weg. Het gebruik van goedkopere materialen zoals synthetische materialen resulteert in lagere kwaliteit kleding waardoor hergebruik minder vaak mogelijk is. Door het gebruik van elastaan in veel kledingstukken is recycling ook moeilijker.

Daarnaast²⁷ worden er steeds meer kunststofvezels in textiel toegepast of verwerkt, bijvoorbeeld polyester. Terwijl polyester een grotere CO₂-impact²⁸ heeft. Een kilo katoen heeft een CO₂-impact van 8,2 kg uitstoot, biologische katoen een impact van 7,3 kg CO₂ uitstoot per kilo en polyester doek een CO₂-impact van 12,8 kg uitstoot per kilo.

Mythe 2: Na gescheiden inzameling gaat al het afval weer op een hoop.

Nee, dit is een fabeltje²⁹. Voor hergebruik en recycling is het scheiden van textiel noodzakelijk. Ook kunnen inzamelaars en sorteerdereen alleen geld verdienen als textiel gescheiden is ingezameld. Heel soms worden partijen apart ingezameld afval wel afgekeurd, maar dat is dan omdat er te veel textielvreemde en textiel gebonden vervuiling bij zit dat er niet in hoort. Die vervuiling kan dan niet meer gescheiden worden verwerkt. Daarom is het belangrijk om textiel zorgvuldig te scheiden.

Mythe 3: Waarom zou ik textiel scheiden, nascheiding is toch beter en goedkoper?

Nascheiding³⁰ is niet voor elke afvalsoort de oplossing. Textiel kan alleen gerecycled worden als het gescheiden is ingezameld. Textiel dat bij het huisvuil zit, wordt bijvoorbeeld nat en vies en is daardoor onbruikbaar. Apart inzamelen is daarom nodig.

1.5 Feiten en Fictie

Mythe 1: De branche voor textielinzameling en -recycling staat onder druk vanwege textielvervuiling.

De kwaliteit van ingezameld textiel is een belangrijk aandachtspunt, maar er zijn daarnaast een aantal belangrijke redenen te noemen voor het onder druk staan van de textielinzameling en -recycling. Zo staan afzetmarkten onder druk, omdat (goedkope) nieuwe kleding in steeds meer landen wordt geprefereerd boven tweedehands Europese kleding. De kledingbranche kan hierdoor minder tweedehands kleding kwijt op deze afzetmarkten.

De markt voor textiel is de afgelopen decennia hard gegroeid. Daarnaast is fast fashion in opkomst en wordt kleding minder vaak gedragen en sneller

27 Green Deal inzameling textiel / Vereniging Herwinning Textiel. Resultaten en bevindingen verduurzaming textielketen 2012- 2015. 2016, pagina 11

28 Green Deal inzameling textiel / Vereniging Herwinning Textiel. Resultaten en bevindingen verduurzaming textielketen 2012- 2015. 2016, pagina 11

29 <https://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden/afval-scheiden-nut-en-fabels/#10-Fabels-over-afval-scheiden>

30 https://www.gad.nl/grondstoffen/feiten-fabels/#faq_item-feit-of-fabel-nascheiding-is-toch-beter-en-goedkoper

Mythe 4: Versleten kleding kan je beter bij het restafval gooien.

Kleding³¹ en schoenen die niet meer gedragen worden, kunnen naar een kringloopwinkel gebracht worden, doorgeven of verkocht worden via Marktplaats of Vinted. Je kunt het ook inleveren in een textielbak of kledingzak. Ook versleten en gescheurde stoffen mogen in de textielbak. Kleding en schoenen die nog goed zijn, worden hergebruikt. Is textiel niet meer draagbaar, dan kunnen de materialen gerecycled worden. Van linnengoed en versleten of gescheurde kleding worden bijvoorbeeld poetslappen, isolatiemateriaal of vulling van autostoelen gemaakt. En steeds vaker worden gerecyclede vezels in nieuwe stoffen verwerkt.

31 <https://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden/kleding-textiel-en-schoenen/>

2. Instrumenten: Inzamelen

2.1 Hoe kunnen gemeenten sturen op inzameling?

In de Nederlandse textielketen vindt via verschillende stromen afvalvorming plaats. De drie belangrijkste stromen zijn:

1. De kleding die door de consument wordt **afgedankt** middels afvalinzameling. Deze wordt ingezameld via verschillende inzamelsystemen zoals verzamelcontainers in de openbare ruimte, via milieustraten of via huis-aan-huis ingezamelde zakken, etc.
2. Vanuit de webwinkels en detailhandel vindt ook afdanking plaats in de vorm van **onverkochte voorraden** en retour gestuurde kleding die niet opnieuw verkoopbaar is.
3. Daarnaast wordt **bedrijfskleding** ingezameld als bedrijfsafval. Die kleding wordt vertrouwelijk vernietigd of gaat als retourstroom richting de leverancier. Ook kan het in het restafval van bedrijven terecht komen of in het huishoudelijk afval, wanneer mensen bedrijfskleding thuis afdanken. Zie ook [Massabalans Bedrijfsmatig textiel](#).

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de eerste stroom van textielafanking middels afvalinzameling. De andere twee stromen zijn bedrijfsafval en valt buiten de invloedssfeer van gemeenten.

Sturen op inzameling

Gemeenten kunnen sturen op inzameling door keuzes te maken op het gebied van: inzamelmiddelen (hoofdstuk 2.2), transport (2.3), communicatie (2.4) en handhaving (2.5).

2.2 Inzamelmiddelen

De inzameling van textiel is door de jaren heen veranderd. In het verleden werd textiel vaak opgehaald door charitatieve organisaties, verenigingen en scholen gericht op herdraagbare kleding³². De sector is zich later gaan richten op het verzamelen van grotere hoeveelheden textiel. Gemeenten

zullen bewuste keuzes moeten maken voor bepaalde inzamelmiddelen en dit moeten regelen met behulp van aanbestedingen, contracten en contractmanagement. Zie daarvoor paragraaf 2.8 en 2.9.

Tijdens een vanuit VANG HHA uitgevoerde marktconsultatie over optimale textielinzameling werd aangegeven dat containers als inzamelmethoden hebben bijgedragen aan een grotere verontreiniging door een grotere hoeveelheid nat en aangetast textiel.

Uit de marktconsultatie bleek ook dat de relatie tussen kwaliteit, inzamelkosten en de bijdrage aan circulariteit volgens de markt als volgt schematisch worden weergegeven. Kanttekening hierbij is dat de situatie per gemeente kan verschillen en er geen feitelijke cijfers zijn over het aandeel vervuiling in het textiel.

Kwaliteit (neemt van boven naar beneden af)	Methode	Inzamelkosten (nemen van onder naar boven toe)
	Brengen naar de kringloop	Geen inzamelkosten
	Aan huis inzamelen met zakken	
	Bovengrondse containers die met de hand worden geleegd (directe selectie op vervuiling)	
	Bovengrondse containers die met een kraanauto worden geleegd.	
	Ondergrondse containers op milieupleintjes (gecombineerd met andere grondstoffen)	
Ondergrondse containers naast restafvalcontainers		

Er zijn geen inzamelkosten verbonden aan het brengen van kleding naar een kringloopwinkel. Voor het gedeelte van de gebrachte kleding die de kringloop uiteindelijk niet kan verkopen, worden wel kosten gemaakt. Kringloopwinkels maken kosten voor het afvoeren daarvan. Het textiel kwalificeert immers niet meer als huishoudelijk, maar als bedrijfsafval. Dat levert problemen op voor de kringlooporganisatie. Het zou mooi zijn als de gemeente hierover met de kringloopwinkel in overleg gaat om te kijken of hier een oplossing voor te bedenken is. Kringloopwinkels leveren immers een belangrijke bijdrage aan een circulaire economie. Gemeenten kunnen dat ondersteunen.

32 VANG Huishoudelijk Afval. (2018). [Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens - VANG Huishoudelijk afval \(vang-hha.nl\)](#)

Voor- en nadelen inzamelmiddelen

Er wegen verschillende redenen mee voor gemeenten bij de keuze voor een inzamelsysteem. De tabellen op de volgende pagina's beschrijven de voor- en nadelen van inzamelmiddelen en bijbehorende methoden. In het algemeen zijn nadelen van containers dat er bijplaatsingen en dumping kunnen plaatsvinden, dat de openingen van containers soms te klein zijn voor textielzakken, dat mindervaliden er niet bij kunnen en dat locaties soms ongeschikt zijn om containers te legen (lantaarnpalen e.d.).

Naast de hieronder genoemde inzamelingmethoden kan de **kringloop** een rol spelen bij de inzameling van kleding. Inwoners kunnen daar hun kleding naartoe brengen. De kleding die naar de kringloop wordt gebracht is **relatief schoon en goed textiel**.

Gemeenten kunnen ook de uitwisseling van tweedehandskleding stimuleren door in de communicatie in te zetten op uitruil, swapparties en andere kanalen. Bijvoorbeeld via [kledingketttinginitiatieven](#).

Het betrekken van de kringloop of het stimuleren van tweedehands kledingruil kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van het materiaal dat via andere kanalen wordt ingezameld, zoals met de wijkcontainers. Er zou daardoor minder hoogwaardig textiel in de container van de gemeente terecht kunnen komen. Dit heeft uiteindelijk weer effect op de traditionele textielverwerking.

Om grip te krijgen op en te sturen richting een betere kwaliteit van ingezameld textiel, is het van belang in kaart te brengen hoe de textielinzameling in een gemeente is geregeld en welke actoren daar een rol in spelen.

Hierna worden de volgende inzamelmiddelen en methoden toegelicht:

- Containers onderlossend met kraanauto's
 - Bovengronds
 - Ondergronds
- Bovengrondse containers met handlos
- Huis aan huis inzameling/zakkeninzameling

Containers lossend met kraanauto's

Textielinzameling door middel van kraanauto's die het textiel mechanisch lossen in het inzamelvoertuig is mogelijk. Dat kan zowel boven- als ondergronds gebeuren. In de tabellen hieronder lees je de voor- en nadelen per methode.

Bovengrondse containers (onderlossend met kraanauto)

Voordelen	Nadelen
Redelijk efficiënte inzameling door groot inzamelvolume (bij ca 3,5 m ³ container). Redelijk hoge dagproductie bij ledigen.	Kleiner opslagvolume dan ondergrondse containers.
Door plaatsing boven het maaiveld is er minder kans op intreden van neerslag dan bij ondergrondse containers.	Tijdens de inzameling kan het textiel vervuilen door een natte of vieze transportcontainer of door de blootstelling aan neerslag tijdens de inzameling.
Groot oppervlak voor reclame of beplakkingen (instructies voor inwoners). Herkenbaarder als aparte textielcontainer dan ondergrondse containers. Makkelijk te verplaatsen in de openbare ruimte.	Groot oppervlak voor vandalisme, graffiti of beplakkingen Minder esthetisch. Prominent in het straatbeeld aanwezig. Op kruispunten mogelijk zichthinder voor verkeer. Door gewicht, volume en mechanische krachten is er kans op het openscheuren van zakken.
Gebruikelijk is dat de inzamelaar de container ter beschikking stelt. Goedkoper in aanschaf en beheer dan ondergrondse containers.	Mindervaliden kunnen lastiger bij de klep.

Ondergrondse containers (onderlossend met kraanauto)

Voordelen	Nadelen
Efficiënte inzameling door groot inzamelvolume (4-5 m ³). Hoge dagproductie bij ledigen.	Grotere kans op vervuiling. Zijn minder herkenbaar als aparte textielcontainer; lijken sterk op ondergrondse restafvalcontainers.
Weinig ruimtebeslag in openbare ruimte. Goed in te passen in sterk stedelijke omgeving.	Niet makkelijk om de container te verplaatsen.
Esthetisch. Een zuil neemt minder ruimte in beslag dan een bovengrondse container.	Tijdens de inzameling kan het textiel vervuilen door een natte of vieze transportcontainer of door de blootstelling aan neerslag tijdens de inzameling.
Er is minder kans op diefstal van kleding dan bij bovengrondse containers.	Er is weinig controle door de chauffeur op zijn lading. Vervuiling wordt pas bij de acceptant geconstateerd. Dan kan er al veel uitwisseling zijn van vuil en vocht met schoon textiel. Door gewicht, volume en mechanische krachten is er kans op het openscheuren van zakken. Er kan hemelwater in de container terecht komen hetgeen het textiel vochtig kan maken (regenwerende kleppen zijn mogelijk). Investing door de gemeente voor aanschaf en plaatsing van de containers.

Kleppen zijn vaak kleiner en kleding komt sneller vast te zitten. Hierdoor ook sneller vervuiling door regen.

Bovengrondse containers met handlos

Bij bovengrondse containers met handlos wordt het textiel uit de container handmatig gelost. Hierdoor vindt een eerste controle plaats op vervuiling door aan de zakken te voelen en kan deze handmatig door de lossers verwijderd worden. Dit voorkomt verdere vervuiling bij transport.

Er zijn hier verschillende vormen van: bij vermoeden van vervuiling kunnen zakken opgemaakt worden, en de vervuiling verwijderd worden. Nadelig effect is dat er dan los textiel in het transport terecht komt. Er kan ook gekozen worden om alleen kussens en dekbedden uit het textiel te halen. Een andere methode is voelen aan de zakken om vast te stellen of er kleding of iets anders in zit, de zakken worden dan niet opengemaakt.

Het ter plekke handmatig uit de container halen van vervuiling vervangt niet de daadwerkelijke controle bij de inzamelaar/ sorteerder. Uiteindelijk vindt bij de inzamelaar/ sorteerder alsnog het meeste werk plaats omdat hier pas de textiel-gebonden vervuiling wordt verwijderd. Het is nog onduidelijk wat handlos betekent voor de arbeidsbelasting.

Voordelen	Nadelen
Redelijk efficiënte inzameling door groot inzamelvolume (bij ca 3,5 m ³ container).	Kleiner opslagvolume dan ondergrondse containers.
Door plaatsing boven het maaiveld is er minder kans op intreden van neerslag dan bij ondergrondse containers. Toepassen SROI bij inzameling en grofsorteren mogelijk.	Vanwege de controle op locatie wordt langer stilgestaan naast de container. Duurder dan machinaal lossen.

Groot oppervlak voor reclame of beplakkingen (instructies voor inwoners).	Groot oppervlak voor vandalisme, graffiti of beplakkingen.
Inzameling kan met auto voor B-rijbewijs.	Minder esthetisch. Prominent in het straatbeeld aanwezig. Op kruispunten mogelijk zichthinder voor verkeer.
Fout aangeboden textiel (afval) wordt direct geconstateerd en verwijderd. Minder werk voor sorteerder. Herkenbaarder als aparte textielcontainer dan ondergrondse containers.	Handmatige lediging en controle op vervuiling is arbeidsintensief. Mindervaliden kunnen lastiger bij de klep.
Makkelijk verplaatsen in de openbare ruimte.	
Gebruikelijk is dat de inzamelaar de container ter beschikking stelt.	

Kan lokaal werkgelegenheid creëren.	Inzameling is bewerkelijk en daardoor duur (veel communicatie en handmatige handelingen nodig).
Weinig vervuiling tussen het textiel. Vervuiling wordt snel opgemerkt. Gunfactor zorgt voor juist aanbodgedrag.	Lage productie per dag (uitgedrukt in kilogrammen)
Kan goed samen met sociale werkvoorziening (SROI).	Is geen sluitend systeem. In aanvulling hierop is een alternatief systeem nodig.
Kan goed in samenwerking met lokale kringloop.	
Kan goede doelen ondersteunen.	

2.3 Transport

Het transport bij de inzameling van textiel is met het oog op kwaliteit van groot belang.

Textiel **kan gemakkelijk nat** worden tijdens de inzameling of transport ervan en dat tast de kwaliteit aan.

De wijze van transport verschilt per methode en daarmee ook het kwaliteitsbehoud van textiel.

- Bij onderlossende containers is de controle op wat de chauffeur in zijn transportbak krijgt beperkt.
- Bij handlos kan de vervuiling direct worden verwijderd, omdat het zichtbaar is. Omdat de zakken niet altijd geopend worden (hangt af van afspraken die gemaakt zijn over de werkwijze), wordt slechts een deel van de vervuiling verwijderd.
- Bij sommige vormen van inzameling (bijvoorbeeld huis-aan- huisinzameling) worden (bestel)auto's gebruikt, daarmee is het risico van natgeregend textiel tijdens het transport beperkt.
- Bij vrachtwagens met hydraulische kleppen kan regen de lading textiel negatief beïnvloeden tijdens het transport.

Lange inzamelroutes kunnen het best worden vermeden bij inzameling van textiel. Omdat bij te lange routes het textiel aangedrukt moet worden om alle containers te kunnen legen. Dat kan ertoe leiden

Huis aan huisinzameling/zakkeninzameling

Huis aan huisinzameling is geen op zichzelf staand systeem. Om goede textielinzameling te garanderen, moet het systeem altijd worden aangevuld met een brengvoorziening waar inwoners hun textiel te allen tijde kwijt kunnen (textielcontainers). Het is echter een mooie aanvulling op het systeem omdat het een droge, schone stroom oplevert.

Voordelen	Nadelen
Hoog serviceniveau naar inwoners	Concurrerende inzamelaars die met een andere manier inzamelen kunnen hierdoor minder waardevol materiaal in handen krijgen.
Inzameling kan secuur plaatsvinden. Wat geen textiel is of wat er niet op lijkt, wordt niet meegenomen.	Kans op diefstal van textiel door niet aangewezen partijen.

dat de zakken waarin het textiel wordt aangeboden openscheuren. Op die manier kan schoon textiel door vuil of nat textiel "besmet" raken. Ook door bewegingen in vrachtwagens kunnen textielzakken openscheuren.

Bij gemeenten die de inzameling hebben uitbesteed, schakelt de opdrachtnemer, de inzamelaar, voor de daadwerkelijke inzameling vaak een transporteur in. **Een chauffeur van een extern transportbedrijf staat ver af van de doelstellingen omtrent textiel.**

Hierdoor kan het zijn dat acties van een chauffeur of een andere medewerker van een transportbedrijf onbedoeld leiden tot een lagere kwaliteit van het textiel (nat of vervuild). Bijvoorbeeld als de chauffeur de hydraulische kleppen niet sluit na elke lediging van textielcontainers.

Een hulpmiddel bij het transport bij de inzameling van textiel kan een vulgraadmeter zijn. In de gemeente Rotterdam zijn bijvoorbeeld in wijkcontainers voor o.a. textiel sensoren geplaatst die meten hoe vol de textielcontainer is. Op basis van die informatie wordt een efficiënte route van transport en leging van textielcontainers gepland.³⁴

Het transport van textiel na inzameling is van grote invloed op de kwaliteit van textiel. In de praktijk wordt regelmatig over deze stap in de keten heen gekeken. Bij de textielinzameling en het transport is het daarom van belang een aantal zaken vast te leggen:

- de wijze van transport (open/gesloten wagens)
- de maximale vracht per wagen
- lengte van transportafstanden
- controle en feedback van de chauffeur over verontreiniging/ kwaliteit

Dit kan in een overeenkomst met de inzamelaar (die ervoor moet zorgen dat ook de transporteur zich aan de afspraken houdt) of in processen wanneer de gemeente hiervoor verantwoordelijk is.

2.4 Communicatie

Een goede communicatie naar inwoners draagt bij aan een optimalisering van de inzameling en kwaliteit van het ingezamelde textiel.

Algemene communicatiemiddelen

Het is hierbij van belang éénduidige communicatiemiddelen in te zetten, zodat het duidelijk is voor inwoners waar ze hun textiel kunnen laten inzamelen en wat er wel en niet in de textielbak mag. Bedenk als gemeente ook hoe gecommuniceerd wordt over het verlengen van de levensduur van textiel door reparatie, delen en lenen, weggeven of verkopen. Gemeenten kunnen hierbij verwijzen naar tips uit de campagne Love Your Clothes van Milieu Centraal³⁵.

Enkele hulpmiddelen bij de communicatie over inzameling zijn:

- Een handig hulpmiddel voor uw inwoners is de online [afvalscheidingswijzer](#)³⁶.
- Gebruik de landelijke pictogrammen van Rijkswaterstaat voor [textiel](#)³⁷. De herkenbaarheid stijgt wanneer gemeente en inzamelaar dezelfde pictogrammen en kleuren hanteren.
- De wel-niet lijst van [Milieu Centraal](#)³⁸, die weergeeft wat er wel en niet in de textielbak gedeponneerd mag worden.
- Hanteer duidelijke aanbiedregels (zie hieronder) en leg in het geval gebruik wordt gemaakt van een inzamelaar in de overeenkomst met de inzamelaar vast dat deze de aanbiedregels (en de wel-niet lijst van Milieu Centraal) ook moet hanteren.

34 Bron: Obsurv. (2018). [De slimme wijkcontainers van gemeente Rotterdam - Obsurv](#)

35 Milieu Centraal. Love Your Clothes. <https://www.milieucentraal.nl/bewust-winkelen/kleding/love-your-clothes/>

36 [Afvalscheidingswijzer | Milieu Centraal | Afvalscheidingswijzer](#)

37 Rijkswaterstaat. [Pictogrammen - Afval Circulair](#)

38 Milieu Centraal. Wel-niet lijst textiel. [Kleding, textiel en schoenen inleveren | Milieu Centraal](#)

Belangrijk is dat de aanbiedregels duidelijk en begrijpelijk zijn voor de inwoners en dat de aanbiedregels consequent worden gebruikt. Belangrijk is ook dat uitgelegd wordt waarom de aanbiedregels er zijn. Het is handig om de regels te tonen op de gemeentelijke website, op de website en/of op de voertuigen van partijen met wie de gemeente samenwerkt, op de mijnafvalwijzer en op de gebruikte inzamelmiddelen. Ook dienen de aanbiedregels handhaafbaar te zijn, dus actueel opgenomen te zijn in de afvalstoffenverordeningen c.q. het uitvoeringsbesluit.

Veel voorkomende aanbiedregels en de uitleg daarbij zijn:

1. Bied enkel droog en schoon textiel aan.
Nat en vies textiel kan in de huidige markt niet verwerkt worden.
2. Bied enkel textiel aan in een stevige doorzichtige gesloten zak.
 - *Stevig omdat: zakken tijdens de inzameling kapot kunnen gaan waardoor oorspronkelijk schoon en droog textiel alsnog nat en vies kan worden.*
 - *Doorzichtig zodat meteen duidelijk is of er textiel of ander afval in zit.*
 - *Gesloten omdat textiel zo beschermd worden tegen vocht en vuil.*
3. Schoenen per paar gebonden.
Enkele schoenen kunnen in de huidige markt niet goed worden verwerkt want het kost de textielsorteerder (te) veel tijd/geld om de paren alsnog bij elkaar te zoeken.
4. Plaats geen textiel naast de container als deze vol is of de inworpopening is geblokkeerd.
Naast geplaatste textielzakken worden over het algemeen niet meegenomen in de textielinzameling. Het afgedankte textiel gaat daarmee verloren. Als gemeente kun je communiceren waar de dichtsbijzijnde textielcontainer staat."

Gemeenten proberen met verschillende communicatiemiddelen in te zetten op de inzameling van kwalitatief goed textiel. Gemeente Arnhem probeert dat met behulp van een filmpje op YouTube. Daarin laten zij ook zien hoe het textiel wordt ingezameld en wat er na de inzameling van het textiel gebeurt.

Persoonlijke communicatie met afvalcoaches, themadagen of wijkgerichte aanpak

Om de juiste boodschap van afvalscheiding goed en duidelijk over te brengen, zodat textiel op de juiste manier wordt gescheiden met de beste kwaliteit, is een folder of een website alleen niet voldoende. Er zijn bij inwoners altijd veel vragen wat wel en niet in een bepaalde afvalbak mag.

Veel gemeenten zetten daarom in op een multimediale aanpak om de boodschap van een kwalitatieve afvalscheiding over te brengen, ondersteund met heldere communicatiematerialen en presentaties op inloopavonden en op markten.

Terugwinnaars

Rova tracht met het project terugwinnaars³⁹ de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen te verbeteren. Zij zetten in op effectief communiceren, onder andere met afvalcoaching. De nadruk ligt daarbij op 'het waarom'. Op basis van dataregistratie verbeteren zij hun routes om de kwaliteit van o.a. het ingezamelde textiel te kunnen verbeteren.

Speciaal opgeleide afvalcoaches kunnen worden ingezet om deze boodschap heel concreet aan huis of bij milieustraten kracht bij te zetten. Deze afvalcoaches gaan ook naar scholen en verzorgingstehuizen om aandacht te geven aan het onderwerp textiel scheiden en met voorbeelden de boodschap over te brengen.

Deze coaches zorgen voor duidelijkheid en komen met hun ervaring bij de doelgroepen zeer sympathiek en betrouwbaar over.

Race Against Waste

In 2022 deed 7% van alle scholen in Nederland mee aan de Textielrace van Race Against Waste⁴⁰: een wedstrijd tussen scholen in een regio om zoveel mogelijk oude kleding en textiel uit te ruilen, te repareren en in te zamelen. De school die het meeste textiel ophaalt, wint een schoolreis.

39 <https://www.terugwinnaars.nl/>

40 <https://raceagainstwaste.org/en>

2.5 Handhaving

Handhaving als sluitstuk

Handhaving is het sluitstuk voor een kwalitatief goede afvalinzameling. Van inwoners mag verantwoordelijkheid worden verwacht. Zeker als de uitvoering van een goed inzamelbeleid een feit is, de inzamelvoorzieningen op orde zijn en de communicatie helder is.

Handhaving is elke actie die erop gericht is om de naleving van regels te bevorderen en te bewerkstelligen. Handhaving is meer dan het uitoefenen van toezicht op de naleving en het zo nodig opleggen van sancties. Beleidsvorming, communicatie en samenwerking maken een belangrijk onderdeel uit van handhaving.

In een publicatie van de VNG 'Handhaving door en voor gemeenten'⁴¹ wordt aandacht besteed aan de diverse aspecten van handhaving, zoals het handhavingsbeleid en prioritering, de beginselplicht tot handhaven, de (on)mogelijkheden om te gedogen, de herstel- en bestraffende sancties (de bestuurlijke boete) en de invordering en executie.

Juridische inbedding

Gemeenten moeten van de Rijksoverheid een **Afvalstoffenverordening** en een **Uitvoeringsbesluit** vaststellen. Daarin wordt wettelijk bepaald wat de regels zijn rondom de inzameling van huishoudelijk afval.

Buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) zijn door de gemeente aangewezen als toezichthouder. Zij kunnen op overtredingen op regels in de Afvalstoffenverordening of de Wet Milieubeheer controleren en in bepaalde gevallen bij overtredingen **handhaven**. Het is dus zaak als gemeente te zorgen voor een goede Afvalstoffenverordening en die ook aan de inwoners bekend te maken.

Diefstal en illegale inzameling

Een ander handhavingsvraagstuk bij textielinzameling is diefstal van textiel. Textiel wordt in sommige gevallen **gestolen vanwege de waarde** die een kledingstuk of een paar schoenen kan hebben. Bij ondergrondse containers gebeurt dit minder snel dan bij bovengrondse, omdat burgers hier minder snel bij kunnen. Wel zijn antidiefstakleppen mogelijk bij bovengrondse containers.

Illegale inzameling houdt in dat partijen zonder instemming of toestemming, op eigen initiatief, inzamelen. Bijvoorbeeld door op de inzameldag van de huis-aan-huis inzameling zakken van straat te halen. Of door het plaatsen van eigen inzamelvoorzieningen in private en/of in de openbare ruimte. Illegale inzameling leidt ertoe dat de gemeente, en daarmee de gecontracteerde inzamelaar/sorteerder minder herdraagbaar (waardevol) textiel in handen krijgt, maar ook dat de gemeente niet weet wat er met het ingezamelde materiaal gebeurt. Het is daarom belangrijk actief te handhaven op illegale inzameling.

In de gemeente Oss mag alleen het Kringloopbedrijf kleding inzamelen middels containers. Deze containers zijn herkenbaar voor de inzameling van textiel in Oss. Er is echter sprake van illegale kledingcontainers op verschillende plaatsen in de gemeente. Zo staan er zonder vergunning textielcontainers van een stichting naast een winkelcentrum. Het is aan de gemeente om op te treden bij illegale inzameling van textiel.

41 https://vng.nl/files/vng/handhaving-door-en-voor-gemeenten_20130902.pdf

3. Instrumenten: Verwerking

3.1 Hoe kunnen gemeenten sturen op verwerking?

Gemeenten kunnen sturen op verwerken en sorteren door keuzes te maken op het gebied van: aanbesteden (hoofdstuk 3.3), contracten en contractmanagement (hoofdstuk 3.4).

Relatie met andere beleidsterreinen

Gemeenten hebben nog een belangrijk middel om textielgebruik te reduceren, namelijk via de **inkoop van duurzaam of circulair textiel**. Dit kan van toepassing zijn bij o.a. handdoeken en bedrijfskleding van uitvoeringsorganisaties. Overheden kunnen meedoen aan de [Buyer Group circulair textiel](#). Daarnaast kunnen gemeenten sturen op lokaal economisch en sociaal beleid door te sturen op sortering en verwerking van het ingezameld textiel en door daarbij op social return of andere vormen van arbeidsparticipatie in te zetten. Tot slot is er ook een link met (lokaal) milieubeleid: goede communicatie kan bijvoorbeeld de bijzet van afval bij textielcontainers voorkomen.

3.2 Verwerking en sortering

Na inzameling wordt de vracht naar een sorteercentrum getransporteerd waar de sorteerder de volgende vormen van vervuiling uit het textiel haalt en afvoert:

- textiel-vreemde vervuiling;
- textiel-gebonden vervuiling;
- textiel waarin andere materialen zijn verwerkt, en;
- grote stukken los textiel.

Hier worden dus ook de vervuilingspercentages en daarmee de mate van vervuiling van het ingezamelde textiel berekend. Vaak houdt hier het zicht op het textiel voor de gemeente op.

Na deze depollutieslag kan het textiel worden opgeboukt en verkocht of vindt er (fijn)sortering plaats. De sortering richt zich vooral op herdraagbaar textiel. Sortering op materiaalstromen vindt nog nauwelijks plaats.

Een aantal textielinzamelaars bulkt textiel op en verkoopt het textiel als zodanig aan het buitenland. Het direct afzetten van textiel in bulk staat een circulaire oplossing in de weg. Niet duidelijk is immers

of en hoe het textiel verder deugdelijk verwerkt wordt. Gemeenten spelen een rol in het verkrijgen van de transparantie in de textielketen. Gemeenten kunnen namelijk zorgen dat het ingezameld textiel wordt fijngesorteerd. Door fijnsortering kunnen tot wel 350 verhandelbare stromen staan, die mogelijk beter kunnen worden gevolgd in het verdere traject. Zoeken naar een fijnsorteerder kan zowel als de gemeente een eigen inzameldienst heeft, als bij de zoektocht naar een nieuwe inzamelaar of het uitwerken van een contract met een nieuwe inzamelaar.

Met zorgvuldigere sortering is hoogwaardigere afzet mogelijk. Daarnaast komt zorgvuldige sortering de transparantie over de verdere verwerking en afzet van textiel ten goede.

Ook in de stappen sortering en verwerking kunnen gemeenten sturen. Gemeenten kunnen inzicht vragen in de fijnsortering en opvragen welke bestemmingen textiel krijgt, waar het textiel uiteindelijk voor wordt gebruikt en hoe het wordt verwerkt. Ook kunnen gemeenten afspraken maken over het in Nederland verwerken van textiel. Uiteindelijk kunnen deze inzichten gemeenten meer informatie geven over op welke onderdelen op welke manier gestuurd kan worden om kwaliteit te verbeteren en richting een circulaire economie te gaan.

3.3 Sturen op kwaliteit bij aanbesteding

Als een gemeente een opdracht wil laten uitvoeren door een andere partij dan is het belangrijk om de huidige situatie goed te kennen.

Wat zijn de onderdelen van de opdracht (inzameling, sortering, verwerking enzovoort) en waarom zitten die onderdelen erin? Is dat vanuit historie gegroeid, of sluit het aan bij gemeentelijk beleid?

Hieronder staat een stappenplan om de gemeente te helpen tot een goede aanbesteding te komen.

Het is belangrijk dat gemeenten bij aanbestedingen de EU- Kaderrichtlijn afvalstoffen, doelstellingen uit het Beleidsprogramma circulair textiel en latere mijlpalen in gedachten hebben. Gemeenten zullen meer regie moeten nemen zoals dat nu ook gebeurt bij de afvalstromen glas en papier/karton.

Stap 1: onderzoek eigen textielinzameling

De eerste stap is een onderzoek naar de textielinzameling in de gemeente op dit moment. Dit kan eenvoudig door kritisch naar de eigen uitvoering te kijken en intern gerichte vragen te stellen.

- Hoe doen we het nu?
- Hoeveel textiel zamelen we gescheiden in, hoeveel verdwijnt in het restafval?
- Hoe communiceren we naar de burger over textielinzameling?
- Waarom doen we het zoals we het doen?
- Zijn er verbeteringen mogelijk?
- Hoe doen andere vergelijkbare gemeenten het en waarom doen ze dat zo?

Stap 2: verken de mogelijkheden in de regio

Als de gemeente in beeld heeft hoe de huidige inzameling en sortering gaat en op welke manier deze onderdelen moeten worden aangepast, kunnen lokale mogelijkheden verkend worden. Als de gemeente zelf inzamelt, dan kan de gemeente op zoek gaan naar een sorteerder. Wanneer de gemeente liever volledig ontzorgd wordt, kan een partij gezocht worden die de inzameling én sortering verzorgt.

De markt

In Nederland zijn ongeveer tien sorteerbedrijven die het textiel sorteren naar kwaliteit om verschillende afzetmarkten te bedienen en restafval eruit halen dat bij de inzameling is meegekomen. De beste kleding is bestemd voor de tweedehandsmarkt⁴².

Gemeenten sluiten een meerjarencontract af met inzamelaars voor de afname van textiel, waarin een kilovergoeding wordt afgesproken. Een aantal gemeenten heeft recent de aandacht verlegd en kijkt ook naar bijvoorbeeld transparantie, sortering, recycling en duurzame of lokale verwerking.

Marktverkenning

Als de gemeente geen goed beeld heeft van geschikte partijen in de regio of meer informatie op een bepaald onderwerp (bijvoorbeeld circulariteit) wil opdoen, dan kan een marktverkenning worden uitgevoerd. Een marktverkenning is een openbare

aankondiging van een mogelijke opdracht. In de verkenning vraagt de gemeente de markt naar haar visie en haar mogelijkheden. Aan de hand daarvan kan de gemeente de aard en vorm van de opdracht en de gunningscriteria bepalen. Daarnaast krijgt de gemeente aan de hand van de deelnemers een beeld van de markt. Omdat een marktverkenning voor de gemeente en de marktpartijen tijd kost, is het zinvol om alleen voor de grotere opdrachten een uitgebreide marktverkenning te organiseren. Voor kleinere opdrachten volstaat vaak een bureauonderzoek om een beeld te krijgen van de actuele markt, bijvoorbeeld door websites van marktpartijen te bekijken, collega's bij andere gemeenten te benaderen of publieke inzameldiensten te raadplegen

Stap 3: bepaal de opdracht en doorloop de aanbesteding

Concurrentiegericht dialogo

Een concurrentiegericht dialogo is een aanbestedingsprocedure die in essentie veel ruimte biedt voor kwalitatieve gunningscriteria. Deze optie is voornamelijk geschikt als de opdracht heel groot is (indicatief: meer dan 4000 ton textiel per jaar of een verzorgingsgebied van >500.000 inwoners). De procedure biedt ruimte voor geschikte marktpartijen om verschillende oplossingen aan te dragen om in de behoefte van de opdracht gevende gemeente(n) te voorzien. Vervolgens kan (kunnen) de gemeente(n) in de dialoog samen met de deelnemers de voorgestelde oplossingen nader uitwerken en uiteindelijk bepalen welke oplossing de meest wenselijke kwaliteit biedt. Kenmerken van deze procedure zijn dat de uitgangspunten voor de onderhandeling van tevoren goed uitgedacht moeten zijn en dat de doorlooptijd lang is (meer dan 6 maanden is geen uitzondering). Circulus is een voorbeeld van een publiekrechtelijk orgaan dat samen met meerdere aandeelhoudende gemeenten via deze procedure een sorteerder heeft gevonden om een langdurige samenwerking mee aan te gaan. Een inkoopadviseur kan helpen met de voorbereidingen en de uitvoering van een marktverkenning, contractonderhandeling of aanbesteding.

42 Bron: CPB. (2019). Textiel als secundaire grondstof. Pagina 5. [Textiel als secundaire grondstof \(cpb.nl\)](https://www.cpb.nl/publicaties/publicatie/2019/04/textiel-als-secundaire-grondstof)

Om te komen tot een concrete aanbesteding staan in de bijlagen voorbeeldeisen opgenomen voor:

- Bijlage 1: algemene eisen textielaanbesteding
- Bijlage 2: inzameling met een zak
- Bijlage 3: verzamelen met onderlossende containers
- Bijlage 4: handmatig lossen bovengrondse containers
- Bijlage 5: opschonen tussen en het (fijn)sorteren van textiel
- Bijlage 6: kwalitatieve gunningscriteria

BPKV

Als de gemeente een goed beeld heeft van haar eigen ambities, haar eventuele eigen rol bij de inzameling en welk beleid daarvoor nodig is, dan kan de aanbestedingsprocedure worden gestart. Bij gunning op Beste Prijs-Kwaliteitverhouding (BPKV) wordt niet alleen gekeken naar de prijs, maar er wordt ook gewogen op van tevoren bedachte kwalitatieve criteria. Dit zijn onderwerpen die de gemeente naast de prijs óók belangrijk vindt, zoals bijvoorbeeld transparantie, de inzet van social return of het beperken van transportafstanden. De uitkomst van BPKV kan zijn dat de uitvoering niet het goedkoopst is, maar dat uiteindelijk wel de beste samenwerkingspartner uit de bus komt.

Kwalitatieve gunningscriteria kunnen worden getoetst door een plan van aanpak uit te vragen. Gemeenten kunnen hiermee inschrijvers beoordelen op kwaliteit en sturen op een betere kwaliteit van inzameling en verwerking van textiel. Kwalitatieve gunningscriteria kunnen gericht zijn op specifieke onderdelen, zoals: de inzameling, transport, sortering of verwerking. Ook kunnen kwalitatieve gunningscriteria gericht zijn op een totale aanpak of een aanpak gericht op duurzaamheid of transparantie. Marktpartijen kunnen in deze plannen van aanpak oplossingen en inzichten vanuit de markt aandragen. In het kader staat een voorbeeld van Circulus beschreven over kwalitatieve gunningscriteria. In bijlage 6 staan voorbeelden van kwalitatieve gunningscriteria.

Circulus concludeerde op basis van marktconsultaties dat het haalbaar was om een regionaal textielsorteercentrum aan te besteden. In het voorjaar van 2017 startte een aanbestedingstraject waarin aanbieders onder andere werden uitgevraagd over de volgende additionele gunningscriteria:

- transparantie;
- milieuprestaties niet-herdraagbaar textiel;
- risicobeheersing (kwantiteit, kwaliteit en afzetprijs);
- businessplan (winstgevendheid en onderbouwing).

Op de bovengenoemde punten zijn de plannen van aanpak uitgevraagd en beoordeeld. De exploitatie van het textielsorteercentrum wordt uitgevoerd door Reshare/Leger des Heils in Deventer.

Het centrum geeft volledige openheid over de bestemming en waarborging van de afzet van het textiel. Circa 50% van de kleding wordt hergebruikt via Reshare winkels in Nederland en Oost-Europa. Circa 25% wordt gesorteerd in 14 monostromen en is geschikt voor recycling/downcycling. Circa 25% is niet te recyclen en wordt verbrand.

Gemeenten kunnen in een aanbesteding ook opnemen dat een percentage van het textiel beschikbaar gehouden wordt voor lokale of nieuwe initiatieven gericht op het closed loop recycling, het verlengen van de levensduur of andere projecten.

Samenwerkingsverband

Naast het contracteren en aanbesteden van partners voor de inzameling van textiel, kunnen gemeenten ook sturen in de textielketen door een breder samenwerkingsverband op te zetten. Een voorbeeld is de **Denim Deal** waarbij dertig partijen, waaronder de gemeente Amsterdam en verschillende modemerken samenwerken om de denim textielketen te verduurzamen. De kledingmerken maken volgens die afspraak spijkerkledingstukken waarin minstens 5% gerecycled textiel wordt gebruikt. Ook produceren zij samen 3 miljoen spijkerbroeken van minstens 20% gerecycled textiel.

3.4 Contracten en contractmanagement

Veel gemeenten zetten op het gebied van textiel voornamelijk in op inzameling en minder op sortering en verwerking. Hierdoor is terugkoppeling over sortering en verwerking sowieso lastig.

Terugkoppeling is een belangrijk onderdeel om de kwaliteit van textiel door de keten heen te kunnen meten en verbeteren. Ook is het goed om acceptatiecriteria op te nemen in het contract en aan te geven wat de gemeente wenselijk vindt.

Kwaliteit en kwantiteit

Kwaliteit en kwantiteit gaan bij textiel niet altijd hand in hand. De textielketen werd eerder vaak georganiseerd vanuit charitatieve instellingen die zoveel mogelijk herdraagbaar textiel wilden inzamelen. De VANG doelstellingen hebben bijgedragen aan veranderingen op het gebied van het textiel scheiden en de huidige inzamelsystemen. Deze doelstellingen zien namelijk op de gescheiden inzameling van al het textiel, niet enkel herdraagbaar textiel. Om tot een circulaire textielketen te komen is een hogere kwaliteit textielinzameling (dus zoveel mogelijk schoon en droog textiel dat geschikt is voor verdere verwerking en zo min mogelijk nat/vies textiel en textielvreemde vervuiling) nodig. Gemeenten kunnen via contractmanagement sturen op een betere kwaliteit van ingezameld textiel.

Gemeenten kunnen in aanbestedingen inzetten op duurzame verwerking van het ingezamelde textiel of criteria of regels over export opnemen om hieraan bij te dragen.

In de bijlagen staan hulpmiddelen weergegeven voor het sturen binnen contracten door gemeenten. In bijlage 1 zijn algemene eisen opgesteld waarmee ook wordt ingezet op onderaannemers en sorteerdere. In bijlage 5 staan voorbeeldeisen opgesteld voor het opschonen en (fijn)sorteren van textiel. Daarbij is het ook van belang hoe de terugkoppeling verloopt. Die terugkoppeling is voor de gemeente van belang om zicht te krijgen op de sortering, verwerking en uiteindelijke toepassing van het ingezamelde textiel.

Contractmanagement cruciaal

Uiteindelijk is contractmanagement cruciaal bij beheersing van contracten. Voor contracten voor de inzameling, sortering en verwerken van textiel is dit niet anders. Contractmanagement bestaat uit:

- communiceren met contractpartner;
- controleren werkzaamheden contractpartner;
- organiseren eigen werkzaamheden die binnen het contract zijn afgesproken;
- anticiperen op ontwikkelingen/mogelijkheden binnen het contract;
- verdiepen in werkzaamheden partner en overwegingen: meerijden met chauffeur met textielinzameling, controle bij sorteerder, sorteeraanlyse vervuiling textiel, communicatie en handhaving richting burger.

Actieplannen formuleren op basis van contract-prikkels

Gemeenten kunnen in contracten met inzamelaars en sorteerdere actieplannen afspreken. De gemeente kan gekoppeld aan het contract intern afspraken maken om budget vrij te maken voor deze actieplannen in het geval sprake is van afkeur van vrachten of afwijking van target percentage. Dit budget wordt dan specifiek ingezet in activiteiten om textiel afvalkwaliteit te verbeteren.

Zowel actieve voorlichting als handhaving zijn arbeidsintensief en vereisen budget van een gemeente. Het grootste knelpunt bij het verbeteren van textiel afvalkwaliteit is dat de gemeente alleen de kosten ziet voor preventie, maar niet de opbrengsten door minder afkeur of een duurder verwerkingscontract. Gemeenten kunnen onderzoeken hoeveel een minder grote hoeveelheid afkeur zou kunnen opleveren en dit vergelijken met de kosten voor preventie. Daarnaast vallen deze kosten voor afkeur vaak elders in het gemeentelijk apparaat. Tot slot worden de handhavingsactiviteiten voor preventie samengevoegd met allerlei andere handhavingstaken. Hierdoor wordt de prioriteit bij handhaving onduidelijk en wordt het negatieve effect van bezuinigingen niet zichtbaar. Als gemeente zou je kunnen meten waarop gehandhaafd wordt, zodat je beter in staat bent de opbrengsten van handhaving op dit vlak te kapitaliseren.

Hoe zou de gemeente om moeten gaan met afgekeurde vracht?

Als een gedeelte van een vracht wordt afgekeurd, resulteert dit in geen hergebruik en recycling van het gescheiden ingezameld textiel en hogere kosten voor de gemeente. Deze afgekeurde vracht is afkomstig van een inzamelroute. Het accepteren zonder actie van de

afkeur zal ervoor zorgen dat de volgende vracht van dezelfde route vaker afgekeurd zal worden. Daarom zal op de inzamelroute van de (regelmatig) afgekeurde vracht onderzocht moeten worden wat de reden van afkeur is. Ligt het probleem bij de inzamelmiddelen, bij het transport of zijn deze zaken op orde en ligt de oplossing bij intensievere voorlichting of handhaving?

Hoe zou een gemeente om moeten gaan met afkeur richting verwerker?

Het visueel beoordelen van het aandeel verontreinigingen is lastig. Met name bij de aanwezigheid van kunststoffen wordt het daadwerkelijk aandeel verontreinigingen overschat. Het is dan ook belangrijk om steekproefsgewijs afgekeurde vrachten te laten beoordelen door een onafhankelijk meetbureau. Dit zijn weliswaar additionele kosten, maar levert belangrijke informatie op.

Idealiter wordt een contract zo vormgegeven dat de kosten voor de onafhankelijke inspectie komen te vervallen aan de partij die in ongelijk wordt gesteld. Hierdoor wordt voorkomen dat te makkelijk een gedeelte van een vracht wordt afgekeurd. Als de steekproeven vaak vaststellen dat ten onrechte is afgekeurd dan zou de frequentie van steekproeven omhoog moeten. Als het goed is zal de verwerker dan vanzelf realistischer gaan beoordelen op afkeur.

3.5 Interne sturing: andere beleids-terreinen en inkoop

Zoals hiervoor is beschreven kunnen gemeenten sturen op kwaliteit bij de inzameling en verwerking van ingezameld textiel door derde partijen (sorteerders en verwerkers).

Gemeenten kunnen echter ook sturen op de kwaliteit van textiel door binnen de gemeente aanknopingspunten te vinden. Dat vergt vaak afstemming tussen verschillende afdelingen. Het betrekken van een kringloop kan de circulariteit bevorderen, omdat daar vaak de beste kleding wordt ingezameld. De rol van een kringloop moet echter wel worden afgestemd met een mogelijk inzamelaar.

43 Rijksoverheid. (2016). [Rijksbrede Programma Circulaire Economie](#)

44 Afval Circulair. Circulair Inkopen. [Textiel - Afval Circulair](#).

45 <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/rebusfactsheet3-werkkledingstewardsrwsapril2017.pdf>

46 <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/buyer-groups/bedrijfsvoering/buyer-group-circulair>

Ook het betrekken van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt kan bij textiel goed ingezet worden, omdat zowel de inzameling, sortering en verwerking arbeidsintensieve trajecten zijn afhankelijk van de keuzes die een gemeente maakt.

Circulair inkopen

In het Rijksbrede Programma Circulaire Economie staat beschreven dat Nederland in 2050 geheel circulair moet zijn⁴³. Ook voor de textielketen betekent dit: producten worden zo ontworpen dat ze kunnen worden hergebruikt met zo min mogelijk waardeverlies en zonder schadelijke emissies naar het milieu. Op het gebied van textiel zullen nog grote stappen gezet moeten worden voor het circulair inkopen. Dit geldt niet alleen voor private, maar ook publieke organisaties. Gemeenten kunnen intern het goede voorbeeld geven door textiel circulair in te kopen. Dat kan bijvoorbeeld bij het inkopen van bedrijfskleding.⁴⁴

Rijkswaterstaat⁴⁵ heeft de werkkleding van stewards van sluizen circulair geleased. In deze pilot zijn de werkkledingpakketten voor 56 sluisstewards voor twee jaar circulair aanbesteed. Hiervoor werd jaarlijks nieuwe werkkleding aangeschaft. De kleding gaat na gebruik terug naar de leverancier voor hergebruik, reparatie en recycling.

Gemeenten die zich bezig houden met de aanschaf van BOA kleding kunnen zich aansluiten bij de Buyer Group circulair textiel⁴⁶. groep is bedoeld voor (publieke) opdrachtgevers die duurzaamheidsambities concreet willen maken bij de aanschaf van BOA kleding. Daarin worden o.a. gemeenten geholpen met circulariteit, CO2-besparingen en de sociale kant van circulair textiel. De Buyer Group circulair textiel is een van 13 groepen die door het Rijk, IPO, VNG en UWW in 2020 zijn opgestart.

Circulair ambachtscentrum

Gemeenten kunnen ook verschillende manieren van afvalinzameling en verwerking combineren door een circulair ambachtscentrum op te richten. Een circulair ambachtscentrum kan ontstaan door de milieustraat intensief te laten samenwerken met één of meerdere werkplaatsen en winkels. Dit kan op dezelfde locatie of door het vormen van een netwerk. Textiel kan op zo'n centrum in beperkte mate worden gekeurd en daarmee kan herbruikbaar textiel direct naar bijvoorbeeld een kringloopwinkel.

Een aantal beschadigde textielproducten kan met behulp van naaiateliers, modeontwerpers, sociale werkvoorzieningen en werkplaatsen gered worden en weer opnieuw verkocht worden. Daarmee wordt een verbinding gelegd tussen afvalbeleid, milieubeleid en participatiebeleid.

In Leidschendam⁴⁷ is in 2020 een circulair ambachtscentrum geopend waarbij grondstoffen (ook textiel) zoveel mogelijk hergebruikt worden. Aan het ambachtscentrum zijn ook een reparatiewerkplaats, onderwijsinstelling en kringloopwinkel verbonden. Het centrum is ook gericht op arbeidsparticipatie met een leerwerkbedrijf, dagbesteding en werkervaringsplekken.

⁴⁷ <https://www.hetkrantje-online.nl/nieuws/actueel/106137/burgemeester-opent-circulair-ambachtscentrum-aan-de-star>

Bronnen

Met dit handboek is gepoogd alle beschikbare informatie omtrent de textielketen overzichtelijk bijeen te brengen en te beschrijven. Er wordt naar veel verschillende bronnen verwezen. Hieronder volgt een opsomming.

- Brabants Dagblad. [Pareltjes scoren bij de kringloop: 'Er komen ook mensen met echt wel wat geld'](#). 2020.
- Centraal Planbureau. [Textiel als secundaire grondstof](#). 2019.
- Circulus Berkel. Persbericht: Gemeenten kiezen nieuwe koers voor verwerking textiel.
- De Ingenieur. [Deze machine sorteert textiel volautomatisch uit](#). 2020.
- Ellen MacArthur Foundation / Circular Fibres Initiative. [A new Textiles Economy: Redesigning fashion's future](#). 2017.
- E-waste Race. [Textiel Race](#).
- GAD Gooi en Vechtstreek. [Feiten & fabels](#).
- Gemeente Arnhem. [Filmpje: Een tweede leven voor Arnhems textiel](#).
- Green Deal inzameling textiel / Vereniging Herwinning Textiel. [Resultaten en bevindingen verduurzaming textielketen 2012- 2015](#). 2016.
- Het Krantje Online. [Burgemeester opent circulair ambachtscentrum aan De Star](#). 2020.
- INRetail / Modint / VGT. [Sectorplan Nederlandse kleding- en textielsector](#). 2019.
- Lap3. [Sectorplan 5: gescheiden ingezameld/ afgegevel textiel \(inclusief schoeisel\)](#). 2019.
- Metropool Regio Amsterdam. [Amsterdam zet in op textiel: meer inzameling, betere sortering en hoogwaardiger verwerking](#). 2018.
- Milieu Centraal. [Afval scheiden: nut en fabels](#).
- Milieu Centraal. [Kleding, textiel en schoenen](#).
- Milieu Centraal. [Love your clothes](#).
- Milieu Centraal. [Website afvalscheidingswijzer](#).
- Ministerie van I&W / KplusV. [Fast fashion onderzoek: vermindering van de negatieve impact](#). 2020.
- NVRD / Rijkswaterstaat / CyclusManagement. [Website benchmark Huishoudelijk Afval](#).
- OXFAM Australia. [What she makes: Power and Poverty in the Fashion Industry](#). 2017.
- Pianoo. [Buyer Group circulair textiel](#).
- Rijksoverheid. [Bijlage beleidsprogramma circulair textiel 2020- 2025](#). 2019.
- Rijksoverheid. [Rijksbreed programma Circulaire Economie](#). 2016.
- Rijkswaterstaat – WWL / FFact. [Massabalans textiel 2018](#).
- Rijkswaterstaat. Afval [Circulair: Afdanken en Recyclen](#).
- Rijkswaterstaat. [Afval Circulair: Pictogrammen](#).
- Rijkswaterstaat. [Afval Circulair: Stappenplan herkenbare afvalscheiding](#). 2018.
- Rijkswaterstaat. [Afval Circulair: Textiel](#).
- Rijkswaterstaat. [Samenstelling van het huishoudelijk restafval, sorteeranalyses 2017](#). 2017.
- Rijkswaterstaat. [Samenstelling van het huishoudelijk restafval, sorteeranalyses 2019](#). 2020.
- Rijkswaterstaat. [Werkkledingpakket voor sluisstewards van Rijkswaterstaat](#). 2017.
- ROVA. [Website terugwinnaars](#).
- Sociaal Economische Raad (SER). [Convenant Duurzame Kleding en Textiel](#). 2016.
- VANG-HHA. [Handreiking aanpak vervuiling ingezameld textiel. Stappen om vervuiling van huishoudelijk textiel te voorkomen](#). 2020.
- VANG-HHA. [Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens](#). 2018.
- VNG. [Handhaving door en voor gemeenten](#). 2013.
- WRAP. [Textile Collection Guide](#). 2015.
- ZNSTD. [Persbericht: Een tweede leven voor afgedankte spijkerbroeken](#)

Bijlagen

Voorbeeldeisen textielaanbesteding

Op basis van de inzichten die zijn opgedaan tijdens de marktconsultatie zijn een aantal voorbeeldeisen opgesteld die kunnen helpen bij een aanbesteding of het opstellen van contracten met marktpartijen.

Bijlage 1: Voorbeeld algemene eisen textielaanbesteding

In een aanbesteding worden eisen opgenomen. Algemene eisen zijn eisen die van toepassing zijn op de opdracht maar van algemene strekking zijn. Hieronder worden ten aanzien van textiel enkele voorbeelden gegeven van algemene eisen die je kunt toepassen.

Let op: dit zijn voorbeeldeisen. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn. Ook kan de gemeente kiezen om een eis niet over te nemen.

Medewerkers

- Medewerkers zijn betrokken.
- Medewerkers zijn deskundig op de taak.
- Er worden in de sortering op daartoe geschikte plekken medewerkers uit de sociale werkvoorziening (social return) ingezet. De opdrachtnemer spant zich in zo veel mogelijk lokale werkgelegenheid te stimuleren.
- De inzamelaar/sorteerder voert toezicht uit op de taakuitvoering door medewerkers uit de sociale werkvoorziening.

Gebods-/verbodsbepalingen

Noot: deze eisen kunnen beperkend zijn voor de markt.

Bij twijfel kan de redelijkheid van deze eis worden nagevraagd bij de marktpartijen in een marktverkenning.

- Het uitsorteren van vervuiling vindt plaats binnen een straal van [...] km van het vestigingsadres van de gemeente [.....adres.....]
- Herdraagbaar textiel wordt niet buiten Nederland gebracht.
- Fijnsortering tot minimaal 100 soorten vindt in Nederland plaats.
- Het is niet toegestaan om ondersoorten te exporteren tenzij de contractpartij kan aantonen dat de bestemming in het buitenland bijdraagt aan een hoogwaardigere toepassing.

Transparantie bepalingen

- De opdrachtnemer is transparant over de wijze waarop en door wie het ingezamelde textiel wordt ingezameld, gesorteerd en be- en verwerkt dan wel getransporteerd.
- De contractpartner kan op aanvraag van de gemeente [binnen dagen] een sluitende massabalans aanleveren.
- De opdrachtnemer is, voor zover dit bij de taakuitvoering overeengekomen is, transparant over de inzet van social return.
- Partijen komen eens per [kwartaal/halfjaar/jaar] bijeen voor het bespreken van de dienstverlening. De opdrachtnemer kan vereisen dat hierbij een actuele rapportage wordt overlegd.
- Het is de gemeente toegestaan om aangekondigd en onaangekondigd een bezoek te brengen bij de opdrachtnemer om de uitvoering van de opdracht te controleren.

Onderaannemers

- Indien opdrachtnemer voor het uitvoeren van de opdracht gebruik maakt van een of meerdere onderaannemers dan draagt opdrachtnemer ervoor zorg dat de uitvoering van de opdracht in overeenstemming met de vereisten en afspraken plaatsvindt.

Certificering

- De inzamelaar/sorteerder beschikt bij inschrijving en gedurende de uitvoering van de opdracht over een geldig certificaat voor een kwaliteitsmanagementsysteem (ISO 9001, Keurmerk Kringloopbedrijven of aantoonbaar gelijkwaardig). In geval van een combinatie van inschrijvers, wordt een kwaliteitssysteemcertificaat van de combinatie of van de deelnemers afzonderlijk geëist. Als afzonderlijke certificaten worden overlegd, moeten deze certificaten gezamenlijk overeenkomen met de aard van het werk, dienstverlening c.q. levering.
- De inzamelaar/sorteerder beschikt bij inschrijving en gedurende de uitvoering van de opdracht over een geldig certificaat VHT-certificaat.
- Inschrijver gaat ermee akkoord om op verzoek van de aanbestedende dienst een kopie van certificaten te overleggen.

Noot: Als de gemeente een certificaat eist waar niet alle partijen aan kunnen voldoen, dan kan dit leiden tot onbedoelde uitsluiting van een partij. Verken daarom van tevoren of voldoende partijen aan de certificeringen kunnen voldoen. Vraag bij inschrijving om een bewijs van certificering. Ook tijdens de uitvoering van de opdracht moet een geldig certificaat kunnen worden overlegd. Neem in de overeenkomst op dat de opdracht vervalt als niet meer aan deze geschiktheidseisen(en) wordt voldaan.

Voorbeeldeisen inzamelen met een zak

Deze werklijst gaat in op de huis-aan-huis inzameling van textiel. Indien de gemeente dit door derden wil laten doen, dan kunnen de eisen die hieronder staan als voorbeeld dienen voor je Programma van Eisen of contract.

Let op: dit zijn voorbeeldeisen. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn. Ook kan de gemeente kiezen om een eis niet over te nemen.

Toestemming aan inzamelaars

- De inzamelaar heeft toestemming van de gemeente voor het inzamelen van textiel.
- De inzamelaar is door de gemeente aangewezen als inzameldienst.
- De inzamelaar heeft een vermelding als inzamelaar op de VIHB-lijst.

Vorbereiding en communicatie

- De [gemeente/inzamelaar] is verantwoordelijk voor het bezorgen van de zak bij alle huishoudens.
- De zak wordt minimaal twee dagen en maximaal vijf dagen voorafgaand aan de inzameldatum bij de huishoudens bezorgd.
- De [gemeente/inzamelaar] spant zich in voor het bekend maken van de inzamelronde. De inzamelaar neemt het initiatief hiervoor.
- De inzamelaar adviseert de gemeente over de vorm en wijze waarop er wordt gecommuniceerd, echter er wordt niet afgeweken van de welles-nietes lijst van Milieu Centraal.

Staat van de zak

- De zak is transparant zodat onderscheid kan worden gemaakt tussen textiel en stoorstoffen (zoals restafval).
- Op de zak staat een duidelijke instructie wat in de zak mag.

- Op de zak staat een duidelijke inzameldag.
- Op de zak staat een instructie over hoe de zak kan worden afgedankt als een huishouden deze niet op het inzamelmoment aan kan bieden.

Inzameling:

- De chauffeur neemt alleen de zak met textiel en geen zakken met een andere inhoud dan textiel mee.
- Of: De chauffeur neemt alle zakken mee en deponeert zakken met restafval op de volgende door de gemeente aangewezen locatie []
- Signalen van roof worden direct gemeld aan de contactpersoon bij de gemeente.

Acceptatie:

- Als er geen sprake is van een samenwerking of participatie, dan geldt dat er geen menging van textiel plaatsvindt met textiel uit andere gemeenten.
- Het gewicht van de lading wordt vastgesteld met een bruto- netto weging van het voertuig op een geijkte weegbrug.
- Van de wegingen bewaart de inzamelaar de weegbonnen voor een periode van 7 jaar.
- De lading wordt gelost met minimale roering op een droge, schone vloer.
- De chauffeur legt de geloste lading vast op fotobeeld.
- De lading wordt binnen drie dagen geïnspecteerd en gesorteerd.
- De hele lading wordt geaccepteerd en uitgesorteerd.
- Vervuiling wordt [voor rekening van de gemeente afgevoerd naar [...] / voor rekening van opdrachtnemer afgevoerd]
- Behoudens volgens afspraken met de gemeente (over bijvoorbeeld de verkoop via kringloop) wordt alle textiel ter verwerking aangeboden aan ketenpartners. Het is niet toegestaan om delen van de lading opnieuw in circulatie te brengen.

Eigendom van het textiel

- De gemeente blijft eigenaar van het textiel tot aan acceptatie door de sorteerder.

Terugkoppeling:

- Communicatie verloopt via e-mail.
- De contactpersoon binnen de gemeente is [.....], bereikbaar via e-mailadres [].

- De contactpersoon van de inzamelaar is [.....], bereikbaar via e-mailadres [].
- De inzamelaar koppelt binnen 14 dagen de losgewichten aan de contactpersoon terug.
- De weegbonnen zijn door de gemeente gedurende minimaal zeven jaar opvraagbaar.
- De inzamelaar koppelt minimaal eens per [maand /kwartaal/halfjaar] terug wat de bestemming van het ingezamelde textiel is. Dit gebeurt met een massabalans die 100% van het losgewicht beslaat.

Kosten

- Alle hierboven genoemde onderdelen zijn in de prijsafspraken inbegrepen
- Er worden geen toeslagen in rekening gebracht anders dan die tussen partijen zijn overeenkomen.

Voorbeeldeisen inzamelen met onderlossende containers

Deze werklĳst is van toepassing op alle types onderlossende containers. Dit zijn containers die met een kraanauto worden geleeĳd. Het opslagvolume van de containers en of deze bovengronds of ondergronds geplaatst zijn, maakt niet uit.

Bovengrondse containers die met de hand worden gelost, worden in werklĳst 5 behandeld.

Indien de gemeente kiest voor het inzamelen met onderlossende containers, dan kunnen de volgende eisen worden gesteld.

Let op: dit zijn voorbeeldeisen. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn. Ook kan de gemeente kiezen om een eis niet over te nemen

Toestemming

- De inzamelaar heeft toestemming van de gemeente voor het inzamelen van textiel.
- De inzamelaar is door de gemeente aangewezen als inzameldienst.
- De inzamelaar heeft een vermelding als inzamelaar op de VIHB-lijst.

Communicatie

- De gemeente communiceert over de inzameling.
- De inzamelaar mag ook communiceren over de textielinzameling in de gemeente maar, mits vorm en inhoud dezelfde boodschap uitdragen als de gemeente. Uitgangspunt zijn de welles-nieteslijst

van Milieu Centraal en de aanbiedregels van de gemeente.

- De inzamelaar mag de gemeente te allen tijde adviseren over de vorm en wijze van communicatie.
- Of: De gemeente verwacht een proactieve inzamelaar die gevraagd en ongevraagd over de vorm en wijze van communicatie adviseert.
- Op de container wordt bij elke inworpopening de welles- nietes lijst van Milieu Centraal getoond.
- Op de container wordt gebruik gemaakt van de landelijke pictogrammen van Rijkswaterstaat.
- Op de container worden een telefoonnummer en e-mailadres getoond waarmee omwonenden de gemeente kunnen attenderen op afwijkingen aan de container (kapot, bijgeplaatst afval, vervuilde omgeving, etc.).

Positie van de container

- De container staat niet naast een restafvalcontainer.
- De container staat goed in het zicht.
- De container vormt in het gebruik geen hinder voor weggebruikers.
- In het geval van een ondergrondse container: De bestrating sluit goed aan op de containerput en ligt afwaterend van de container af.

Staat van de container:

- De zuil is schoon.
- De zuil is heel.
- Alle stickers op de container zijn heel en de communicatie is goed leesbaar.
- De betonput is schoon
- De betonput is droog
- Er kan geen hemelwater in de container terecht komen.

Eigendom van de container ligt bij de gemeente:

- De gemeente is verantwoordelijk voor de staat en het onderhoud van de onderlossende container.
- De gemeente draagt zorg voor een goed werkende container.
- De gemeente draagt zorgt voor een uniek slot op de container(s) welke niet vrij in de handel verkrijgbaar is (zoals een halve maan-, vierkant- of driehoeksleutel).
- De chauffeur controleert bij elke inzameling de staat van de container. Dit omvat reinheid, beschadigingen en het kunnen lezen van de

communicatieaanduidingen. Opmerkelijkheden worden direct gemeld aan de contactpersoon van de gemeente.

Eigendom van de container ligt bij de inzamelaar:

- De inzamelaar is verantwoordelijk voor het ter beschikking stellen van de container(s).
- De gemeente stemt in met het aantal containers en faciliteert de plaatsing ervan.
- Er zijn geen leges of andere vergoedingen aan de gemeente verschuldigd voor het in de openbare ruimte hebben staan van de containers.
- Elke textielcontainer heeft dezelfde uitstraling, staat van onderhoud en kleur.
- De containers zijn uitgevoerd in de uniforme kleurstijl van Rijkswaterstaat.
- Elke textielcontainer is voorzien van de uniforme pictogrammen van Rijkswaterstaat en van de uniforme welles-nietes lijst van Milieu Centraal.
- De inzamelaar is verantwoordelijk voor de staat en het onderhoud van de container.
- De inzamelaar draagt zorg voor een goed werkende container.
- De inzamelaar draagt zorg voor een uniek slot op de container(s) welke niet vrij in de handel verkrijgbaar is (zoals een halve maan-, vierkant- of driehoeksleutel).
- De chauffeur controleert bij elke inzameling de staat van de container. Dit omvat reinheid, beschadigingen en het kunnen lezen van de communicatieaanduidingen. Opmerkelijkheden worden direct gemeld aan de contactpersoon van de inzamelaar.
- Herstel naar aanleiding van de constatering door de chauffeur worden binnen een termijn van twee weken uitgevoerd en afgerond.

Eigendom van het textiel

- De gemeente blijft eigenaar van het textiel tot aan acceptatie door de sorteerder.

Inzameling:

- De chauffeur start zijn route met een schone, droge container.
- De container is voorzien van hydraulische kleppen ter bescherming tegen neerslag.
- De kleppen zijn te allen tijde gesloten, uitgezonderd voor de lediging van containers.
- Op momenten met stevige neerslag blijven de kleppen gesloten tot het moment dat de neerslag

ophoudt. Dit kan betekenen dat de inzameling op een willekeurig moment (tijdelijk) moet worden gestaakt of dat de inzameling op dag niet kan plaatsvinden.

- De route is afgestemd op het aantal ingeplande containers. De route is niet te lang, zodat textiel in de laadbak niet aangedrukt hoeft te worden.
- Het textiel wordt niet verdicht tijdens de inzameling. Dit betekent dat een mechanisch verdichtingssysteem of het aandrukken van het textiel met het gewicht van een container niet is toegestaan.
- De chauffeur maakt melding bij de contactpersoon van de gemeente over naast de container geplaatste zakken of ander afval. De chauffeur neemt deze zakken/ het afval niet mee.

Acceptatie:

- Als er geen sprake is van een samenwerking of participatie, dan geldt dat er geen menging van textiel plaatsvindt met textiel uit andere gemeenten.
- Het gewicht van de lading wordt vastgesteld met een bruto- netto weging van het voertuig op een geijkte weegbrug.
- Van de wegingen bewaart de inzamelaar de weegbonnen voor een periode van 7 jaar.
- De lading wordt gelost met minimale roering op een droge, schone vloer.
- De lading wordt binnen drie dagen geïnspecteerd en gesorteerd.
- De chauffeur legt de geloste lading vast op fotobeeld.
- De hele lading wordt geaccepteerd en uitgesorteerd.
- Vervuiling wordt [voor rekening van de gemeente afgevoerd naar [...]] / voor rekening van opdrachtnemer afgevoerd]
- Behoudens volgens afspraken met de gemeente (over bijvoorbeeld de verkoop via kringloop) wordt alle textiel ter verwerking aangeboden aan ketenpartners. Het is niet toegestaan om delen van de lading opnieuw in circulatie te brengen.

Terugkoppeling:

- Communicatie verloopt via e-mail.
- De contactpersoon binnen de gemeente is [...], bereikbaar via e-mailadres [.....].
- De contactpersoon van de inzamelaar is [...], bereikbaar via e-mailadres [.....].

- De inzamelaar koppelt binnen 14 dagen de losgewichten aan de contactpersoon terug.
- De weegbonnen zijn door de gemeente gedurende minimaal zeven jaar opvraagbaar.
- De inzamelaar koppelt minimaal [eens per kwartaal] terug wat de bestemming van het ingezamelde textiel is. Dit gebeurt met een massabalans die 100% van het losgewicht beslaat.

Kosten

- Alle hierboven genoemde onderdelen zijn in de prijsafspraken inbegrepen.
- Er worden geen toeslagen in rekening gebracht anders dan die tussen partijen zijn overeengekomen.

Voorbeeldeisen handmatig lossen van bovengrondse containers

Als de gemeente overweegt inzameling met handlos uit te vragen in de aanbesteding, dan kunnen daaraan de volgende eisen of regels worden gesteld.

Let op: dit zijn voorbeeldeisen. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn. Ook kan de gemeente kiezen om een eis niet over te nemen.

Toestemming

- De inzamelaar heeft toestemming van de gemeente voor het inzamelen van textiel.
- De inzamelaar is door de gemeente aangewezen als inzameldienst.
- De inzamelaar heeft een vermelding als inzamelaar op de VIHB-lijst.

Communicatie

- De gemeente communiceert over de inzameling.
- De inzamelaar mag ook communiceren over de textielinzameling in de gemeente, mits vorm en inhoud dezelfde boodschap uitdragen als de gemeente. Uitgangspunt zijn de welles-nieteslijst van Milieu Centraal en de aanbiedregels van de gemeente.
- De inzamelaar mag de gemeente te allen tijde adviseren over de vorm en wijze van communicatie.
- Of: De gemeente verwacht een proactieve inzamelaar die gevraagd en ongevraagd over de vorm en wijze van communicatie adviseert.
- Op de container wordt bij elke inworpopening de welles- nietes lijst van Milieu Centraal getoond.

- Op de container wordt gebruik gemaakt van de landelijke pictogrammen van Rijkswaterstaat.
- Op de container is een telefoonnummer en e-mailadres getoond waarmee omwonenden de gemeente kunnen attenderen op afwijkingen aan de container (kapot, bijgeplaatst afval, vervuilde omgeving, etc.).

Positie van de container

- De container staat niet naast een restafvalcontainer.
- De container staat goed in het zicht.
- De container vormt in het gebruik geen hinder voor weggebruikers.

Staat van de container:

- De zuil is schoon.
- De zuil is heel.
- Alle stickers op de container zijn heel en de communicatie is goed leesbaar.
- Er kan geen hemelwater in de container terecht komen.

Eigendom van de container ligt bij de gemeente:

- De gemeente is verantwoordelijk voor de staat het onderhoud van de container.
- De gemeente draagt zorg voor een goed werkende container (deugdelijk materiaal, schoon, heel en veilig).
- De gemeente draagt zorg voor een uniek slot op de container(s) welke niet vrij in de handel verkrijgbaar is (zoals een halve maan-, vierkant- of driehoeksleutel).
- De chauffeur controleert bij elke inzameling de staat van de container. Dit omvat reinheid, beschadigingen en het kunnen lezen van de communicatieaanduidingen. Opmerkelijkheden worden direct gemeld aan de contactpersoon van de gemeente.

Eigendom van de container ligt bij de inzamelaar:

- De inzamelaar is verantwoordelijk voor het ter beschikking stellen van de container(s).
- De gemeente stemt in met het aantal containers en faciliteert de plaatsing ervan. Er zijn geen leges of andere vergoedingen aan de gemeente verschuldigd voor het in de openbare ruimte hebben staan van de containers.
- Elke textielcontainer heeft dezelfde uitstraling, staat van onderhoud en kleur.

- De containers zijn uitgevoerd in de uniforme kleurstijl van Rijkswaterstaat.
- Elke textielcontainer is voorzien van de uniforme pictogrammen van Rijkswaterstaat en van de uniforme welles-nietes lijst van Milieu Centraal.
- De inzamelaar is verantwoordelijk voor de staat en het onderhoud van de container.
- De inzamelaar draagt zorg voor een goed werkende container (deugdelijk materiaal, schoon, heel en veilig).
- De inzamelaar draagt zorgt voor een uniek slot op de container(s) welke niet vrij in de handel verkrijgbaar is (zoals een halve maan-, vierkant- of driehoeksleutel).
- De chauffeur controleert bij elke inzameling de staat van de container. Dit omvat reinheid, beschadigingen en het kunnen lezen van de communicatieaanduidingen. Opmerkelijkheden worden direct gemeld aan de contactpersoon van de inzamelaar.
- Herstel naar aanleiding van de constateringen door de chauffeur worden binnen een termijn van twee weken uitgevoerd en afgerond.

Eigendom van het textiel

- De gemeente blijft eigenaar van het textiel tot aan acceptatie door de sorteerder.

Inzameling met handlos op locatie:

- De chauffeur controleert de inhoud van de container.
- De chauffeur leegt de hele container.
- De chauffeur deponeert vervuiling op een door de gemeente aan te wijzen plaats. Deze plaats is [de milieustraat/dichtstbijzijnde container voor restafval/ [.....]].
- Of: De inzamelaar voert aanwezige vervuiling voor eigen kosten af.
- Signalen van roof worden direct gemeld aan de contactpersoon bij de gemeente.
- Als er geen sprake is van een samenwerking of participatie, dan geldt dat er geen menging met textiel vanuit andere gemeenten plaatsvindt.
- Inzameling met handlos met een wisselsysteem met gaascontainers
- De chauffeur wisselt de volle gaascontainer met een lege gaascontainer.
- Naast de container gevallen of naast de container geplaatst textiel wordt meegenomen. Er wordt

door de chauffeur na sluiting van de deur van de container geen materiaal in de container geworpen.

- De chauffeur brengt de volle gaascontainers naar [de sorteerlocaties van opdrachtnemer/de volgende sorteerlocatie]
- Vervuiling wordt [voor rekening van de gemeente afgevoerd naar [...] / voor rekening van opdrachtnemer afgevoerd].
- Signalen van roof worden direct gemeld aan de contactpersoon bij de gemeente.

Acceptatie:

- Als er geen sprake is van een samenwerking of participatie, dan geldt dat er geen menging met textiel uit andere gemeenten plaatsvindt.
- Het gewicht van de lading wordt vastgesteld met een bruto- netto weging van het voertuig op een geijkte weegbrug.
- In het geval van de gaascontainers geldt dat het aantal gaascontainers in het voertuig bij bruto- weging en netto- weging gelijk is.
- Van de wegingen bewaart de inzamelaar de weegbonnen voor een periode van 7 jaar.
- De lading wordt gelost met minimale roering op een droge, schone vloer.
- De lading wordt binnen drie dagen geïnspecteerd en gesorteerd.
- De chauffeur legt de geloste lading vast op fotobeeld.
- De hele lading wordt geaccepteerd en uitgesorteerd.
- Restafval wordt [voor rekening van de gemeente afgevoerd naar [...] / voor rekening van opdrachtnemer afgevoerd].
- Behoudens volgens afspraken met de gemeente (over bijvoorbeeld de verkoop via kringloop) wordt alle textiel ter verwerking aangeboden aan ketenpartners. Het is niet toegestaan om delen van de lading opnieuw in circulatie te brengen.

Terugkoppeling en contactpersoon:

- Communicatie verloopt via e-mail.
- De contactpersoon binnen de gemeente is [...], bereikbaar via e-mailadres [.....].
- De contactpersoon van de inzamelaar is [...], bereikbaar via e-mailadres [.....].
- De inzamelaar koppelt binnen 14 dagen de losgewichten aan de contactpersoon terug.

- De weegbonnen zijn door de gemeente gedurende minimaal zeven jaar opvraagbaar.
- De inzamelaar koppelt minimaal eens per [maand/kwartaal/halfjaar] terug wat de bestemming van het ingezamelde textiel is. Dit gebeurt met een massabalans die 100% van het losgewicht beslaat.

Kosten:

- Alle hierboven genoemde onderdelen zijn in de prijsafspraken inbegrepen.
- Er worden geen toeslagen in rekening gebracht anders dan die tussen partijen zijn overeengekomen.

Voorbeeld opschonen en het (fijn)sorteren van textiel

Onderscheid wordt gemaakt naar opschonen, grofsorteren en fijnsorteren. Let op: dit zijn voorbeelden. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn. Ook kan de gemeente kiezen om een eis niet over te nemen.

Opschonen

- Opdrachtnemer draagt zorg voor het zorgvuldig uitnemen van vervuiling en voert deze voor zijn rekening af.

Of

- Opdrachtnemer draagt zorg voor het zorgvuldig uitnemen van vervuiling en voert deze voor rekening van de gemeente af.

Grofsorteren

- Opdrachtnemer draagt zorg voor het zorgvuldig uitnemen van herdraagbaar textiel.
- Het herdraagbaar textiel wordt allereerst aangeboden aan de volgende kringlooporganisatie(s): [.....] [.....] [.....].
- Het is de kringlooporganisatie toegestaan om (delen) van het herdraagbaar textiel niet aan te nemen.
- Opdrachtnemer neemt niet verkocht herdraagbaar textiel van de kringloop terug.
- Opdrachtnemer beoordeelt het niet verkocht herdraagbaar textiel op de mogelijkheid om dit buiten Nederland af te zetten.
- Teruggenomen herdraagbaar textiel dat naar oordeel van de sorteerder geen afzet meer zal kennen wordt ingebracht in het fijnsorteerproces.

Fijnsorteren

- Opdrachtnemer sorteert uit naar minimaal [....] ondersoorten.

Of

- Opdrachtnemer sorteert uit zoals overeengekomen of naar opgaaf bij inschrijving.

Eigendom van het textiel

- De gemeente blijft eigenaar van het textiel tot aan acceptatie door de sorteerder.

Terugkoppeling en contactpersoon:

- Communicatie verloopt via e-mail.
- De contactpersoon binnen de gemeente is [.....], bereikbaar via e-mailadres [].
- De contactpersoon van de sorteerder is [.....], bereikbaar via e-mailadres [].
- De sorteerder koppelt minimaal eens per [maand/kwartaal/halfjaar] terug wat de gerealiseerde resultaten zijn voor wat betreft het fijnsorteren. Dit moet aansluiten op de massabalans van de inwelingen.
- Bij de terugkoppeling wordt duidelijk beschreven wat de bestemmingen van de ondersoorten was in de beschouwde periode.
- Op verzoek van de gemeente kan de sorteerder een accountantsverklaring opvragen over de sorteeresultaten en de afzet van de ondersoorten over de periode van één jaar met twaalf aaneengesloten maanden. De kosten voor deze verklaring zijn voor rekening van [de gemeente/de sorteerder].

Kosten

- Alle hierboven genoemde onderdelen zijn in de prijsafspraken inbegrepen.
- Er worden geen toeslagen in rekening gebracht anders dan die tussen partijen zijn overeengekomen.

Voorbeelden van kwalitatieve gunningscriteria

In een aanbesteding worden eisen opgenomen. Kwalitatieve eisen zijn eisen die van toepassing zijn op de opdracht maar niet gericht zijn op prijs. Hieronder worden ten aanzien van textiel enkele voorbeelden gegeven van kwalitatieve gunningscriteria die je kunt toepassen.

Let op: dit zijn voorbeeldeisen die zijn afgeleid uit eerder gepubliceerde aanbestedingen van textielverwerking. Die worden gegeven als hulpmiddel. Afhankelijk van de specifieke situatie kan een aanpassing van de eisen nodig zijn.

Social return

- Opdrachtnemer investeert ..% van de totale loonsom in werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Of
- Opdrachtnemer investeert ..% van de totale opdrachtsom in werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Of
- Opdrachtnemer draagt zorg voor ..% van de ingezette arbeidsuren is uitgevoerd door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Plan van aanpak

- Inschrijver beschrijft in een plan van aanpak hoe deze invulling geeft aan social return (inclusief specifiek te controleren streefpercentage, jaarlijkse evaluatie, beschrijving begeleiding op de werkvloer).

Milieu inzet

- Opdrachtnemer draagt zorg voor de hoogwaardige (als grondstof voor nieuw textiel) afzet van niet herdraagbaar textiel (de ondersoort) van tenminste ..% van de omvang van het niet herdraagbare textiel (de ondersoort).

Plan van aanpak

- Inschrijver beschrijft in een plan van aanpak hoe het ingezamelde textiel gesorteerd en verwerkt wordt (inclusief beschrijving over: samenwerking in de keten, transparantie fijnsortering, transparantie over de bestemming van de afzet en recyclingpercentages).
- Inschrijver beschrijft in een plan van aanpak hoe het transport van de inzameling van textiel georganiseerd wordt (inclusief beschrijving van planning meest efficiënte routes, rijden tijdens droog weer, rijden met schone inzamelvoertuigen, jaarlijkse evaluatie en deelname aan maatwerktrajecten waarbij opdrachtgever met routes meegaat).

Regie op de Textielketen
Handboek voor gemeenten
Eerste versie: juni 2021

Auteurs:

Albert van Winden, Roel Bottema, Rico Grol en Jerom de Wilt (KplusV)

Rijkswaterstaat in opdracht van het ministerie van IenW

In opdracht van: VANG HHA Academie
Partners for Innovation

Publicatiedatum: maart 2023

Het programma VANG-HHA wordt uitgevoerd door:

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

www.vang-hha.nl